

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav profesního vzdělávání pracovníků ve školství

**Outdoorové programy v britské pedagogice volného
času**

**Outdoor programmes of free time in British
pedagogics**

Bakalářská práce

Autor: Vladimír Prokop

Obor studia: Vychovatelství

Typ studia: Kombinované studium

Vedoucí práce: PhDr. Jiřina Novotná

Praha 2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně pod vedením PhDr. Jiřiny Novotné. V práci jsem použil informační zdroje uvedené v seznamu.

V Praze dne 28.3.2012

_____Prokop_____

Poděkování

Děkuji PhDr. Jiřině Novotné za odborné vedení a rady, připomínky a pomoc, kterou mi poskytla při mém vypracování bakalářské práce.

Anotace

OBSAH

1. Úvod	9
Cíl práce a metodika	10
Tělo, pohyb a outdoorová aktivita	12
Funkce tělesné výchovy a její aplikace do problému outdoorových aktivit	13
1.1. Pojednání o důvodu výběru tématu	19
Co je to „outdoor aktivita“?	20
1.2. Úskalí tematiky v procesu poznávání volnočasových aktivit britské mládeže s přihlédnutím k volnočasovým aktivitám v českém prostředí	26
2. Poznatky v dané oblasti	29
2.1. Volnočasové aktivity britské mládeže jako ukazatel životního stylu	29
2.2. Analýza současné britské rodiny z hlediska volnočasových aktivit mládeže ..	31
3. Empirická sonda provedená formou rozhovoru s žáky Brannel School školy v Cornwallu, týkající se jejich volnočasových aktivit	34
3.1. Metodika výzkumného šetření	35
4. Výsledky výzkumu a teoretického studia	37
4.1. Vyhodnocení zjištěných údajů	38
5. Výběr dvou outdoorových aktivit z oblasti vodních sportů provozovaných v Británii, použitelných v našich podmínkách	39
5.1. Peer programy jako princip ovlivňování a formování jedince vytipovaným vrstevníkem – specifikace a odlišnosti v porovnání české a britské pedagogiky volného času	40
6. Závěr	43
Literatura odborná, citovaná a inspirační	45
 Přílohová část bakalářské práce – realizované rozhovory	 1-12

Anotace

Ve své práci se chci zaměřit na outdoorové aktivity britské mládeže s cílem přiblížit je školní mládeži u nás, a tím přispět k možnému použití nových u nás dosud nepoužívaných outdoorových trendů, a tím přispět k parciální eliminaci negativních vlivů v nežádoucím využívání volného času.

Studiem britských pedagogických zdrojů na bázi vlastní empirické studie z hlediska kvalitativního bude provedeno srovnání s českými pedagogickými zdroji. Dále potom v této práci bude snaha o profilaci a zpřístupnění zahraniční zkušenosti v této oblasti tak, aby bylo možné ji využít v našem prostředí.

Volný čas jako pojem je jedna z nejdůležitějších součástí činnosti dítěte v jeho vývoji. V období před počátkem povinné školní docházky je volný čas dítěte organizován rodiči, nebo předškolním zařízením a v podstatě tvoří hlavní náplň dne dítěte. Po začátku školní docházky se dítě poprvé setká s novým fenoménem povinností, ale ještě dochází k ovlivňování náplně volného času rodiči, nebo školou. I tak již dítě má možnost ovlivňovat jistou část svého volného času a při ponechání rozhodování jak trávit čas pouze na dítěti může dojít poprvé ke škodlivým vlivům okolí při využití volného času dítěte.

Podstatně větší význam nabývá otázka trávení a organizace volného času v období puberty, což je věk kdy se můžeme setkat s prvními zásadnějšími problémy. Dítě hledá samo sebe, uvědomuje si možnost nakládání s volným časem podle svého a má snahu samo činit rozhodnutí. Zde je třeba děti nenásilně motivovat a vhodnou formou vzbudit jejich zájem o zamýšlené projekty. Totéž ve zvýšené míře platí potom v období adolescence, kdy dítě začíná být dospělou samostatnou osobou a tomu je třeba přizpůsobit jednání s ním a mít na mysli jeho individualitu.

V práci bude popsána reflexe vlastních zkušeností práce s mládeží včetně zkušeností nabytých v zahraničí. Vzhledem k mému zájmu o anglicky mluvící prostředí

a studiu související literatury v angličtině potom v koncepci práce budou použity nejen teoretické zdroje, ale i prakticky získané zkušenosti z práce se školní mládeží.

Volnočasové aktivity mládeže a obsah jejich struktury patří mezi významné složky spolupůsobící při vývoji mládeže. Zásadně současně působí při regeneraci organismu jak psychické tak fyzické, což je významným atributem z hlediska celospolečenského, neboť přímo i nepřímo ovlivňují sociální i osobnostní vývoj mládeže ve společnosti jako celku.

Klíčová slova: volnočasové aktivity, děti, sportovní hry, peer aktivity, outdoorové aktivity

Annotation

In my Bachelors work is my aim to focus and concentrate on less known outdoor activities of British youths with goal to describe up to now unknown outdoor activities, and to contribute for elimination of not desired influences in decision how to spend free time.

By study of British pedagogical sources, and on the basis of my own empirical research from the qualitative point of view, will be in this work done comparison with Czech pedagogical sources. There will be also effort to make accessible experiences from abroad in order to use them in our environment.

Free time is one of the most important activities of child before it attends elementary school. It is mostly organised by parents, or pre school organizations, and also creates major part of day of the child. After joining elementary school child suddenly meets new phenomena of responsibilities, but still the child is under great influence of parents and school. But yet, child has more free time for it self, and for the first time child meets a number of unwanted influences.

Much more important role of spending free time is period of pre teens years, which is the time when we meet first serious problems. Child is discovering it self, and for the first time child might meet unwanted influences from the street. The period of the teens years is one of the most important because child is making own decisions and gradually is becoming to be an adult.

In my Bachelors work will be described reflection of my own experience with youngsters including experience abroad. Because of my years long interest of English speaking environment and connected study of English literature, in work will be used mentioned sources, and practical experiences.

Outdoor programmes of youngsters and content of structure is one of the most important parts jointly influencing development. It fundamentally affects regeneration

psychical and physical. From the society wide point of view, also directly and indirectly influences development of youngsters in society.

Key words: Free time activities, children, sport games, peer activities, outdoor activities

1. Úvod

V současném světě prakticky denně se rozvíjejících informačních technologií a dalších pokrokových pomocníků současného člověka, jež mu umožňují snazší řešení dříve téměř neřešitelných situací a problémů, dochází u školní mládeže k vývoji značně klesající tendence zájmu outdoor aktivity, jednostrannému, často neprogresivnímu a nesmyslnému využití volného času, k nezacílení na smysluplnou činnost, jež by děti přiměla dále formovat své tělo a tím i duševní kvality.

Dochází tímto způsobem využívání volného času neefektivně k negativnímu vlivu na vyváženost rozvoje a vývoje jak psychického, tak fyzického, a dále potom k profilovanému zaměření školní mládeže na aktivity spojené s využíváním počítačů a internetu nad míru potřebnou k vzdělávání a získávání nových poznatků. Nejen ale problém profilace k využívání současných technologických možností, ale především neuváženost ve výběru programu dítěte a jeho chystání ze strany rodičů na budoucí život, v ideálním případě kvalitní a plnohodnotný. Jedním z faktorů, které se možná v současnosti vytrácejí z myšlení rodičů, je faktor hry jako obecného principu poznávání.

*„Hra nás vytrhne z linie času „minulost, přítomnost, budoucnost“, budoucnost se vlastně promění jen na to, co sama hra „chce“, proto se tak často říká, že ve hře je subjektem hra sama, nikoli ten, kdo si hraje. Otevře se zde prostor významnosti, prostor porozumění, zvláštní herní svět, a ten nemá vlastní časovost, která pohltí ty, již si hrají. Protence, které nás v normálním režimu plně určují, zde nemají žádnou důležitost, hra si přináší vlastní svět. Hrající si může velmi svobodně vyhledávat ty retence (podržené minulé zkušenosti determinované pasivní a aktivní intencionalitou), které vyhovují vzniklé situaci a jsou jejím řešením. **Tento svobodný prostor je prostor vlastní kreativity, ať v běžné hře, či v umění atd. Hra přináší do našeho konzumního světa prostory naprosté svobody, jedinečnosti.**“ (HOGENOVÁ, 2005, str. 290)*

Z důvodu omezeného rozsahu bakalářské práce ovšem nemohu rozvíjet i mnohem závažnější témata v disproporcích mezi aktivním trávením volného času pomocí outdoorových aktivit a možnostmi přichýlení se k sociálním a subkulturním

skupinám, které mají devastující a mnohdy nevratný vliv a společensky negativní důsledky na takto ovlivněné dítě.

Cíl práce a metodika

Cílem této bakalářské práce je popsat a analyzovat v české pedagogice méně známé outdoorové britské programy z hlediska jejich cílů, metod a očekávaných výstupů, a vyhodnotit je pro možné použití v českém vzdělávacím prostředí.

Vyhledáním, popisem a analýzou méně známých outdoorových programů se budu snažit tyto programy přiblížit běžným uživatelům u nás v rámci mimoškolních aktivit v našem prostředí, které se z hlediska historického vývoje outdoorových aktivit liší vzhledem k enviromentálním odlišnostem sociologickým a v neposlední řadě odlišnostem kulturním z hlediska historického vývoje společnosti.

Premisou využití získaných poznatků je zájem o srovnání outdoorových aktivit naší a britské mládeže. Pouze aktivní využití v rámci přiměřené časové periody může potom přinést relevantní výsledky. Ať již v kladném nebo záporném smyslu.

Důvodem výběru tématu byl můj dlouholetý zájem o anglicky hovořící prostředí, mé zkušenosti ze života v tomto prostředí a současně pedagogická praxe v našem prostředí při práci s mládeží. V neposlední řadě potom snaha k přispění o obohacení našich outdoorových programů o nové myšlenky a zpestření. V práci budou popsány směry a hlavní trendy našich outdoorových aktivit z hlediska historického i současného, aby bylo možné dospět v závěru ke srovnání programů, jejich cílů a prostředků. Metodika práce spočívá v explorativní formě výzkumu dostupných zdrojů jak publikovaných písemně, tak získaných formou rešerše v oblasti komunikace.

Vzhledem k základním odlišnostem prostředí daným rozdílným vývojem společností u nás a v Británii bude skutečně základní snahou práce přiblížit vybrané volnočasové aktivity méně známé v našem prostředí, které by mohly být inspirací při

volnočasových aktivitách naší mládeže, i když je samozřejmé, že základní výběr závisí vždy na analýze vycházející ze zájmu mládeže, se kterou se pracuje, protože aplikace volnočasových aktivit a uplatňování nových metod, které by se mýjely zájmem, není nejen vhodné, ale ani účelné, neboť volnočasové aktivity mládeže mají primárně vést k regeneraci sil fyzických i duševních, smysluplného využití volného času, a tím k nastartování obnovy celkové síly organismu jedince k dalšímu každodennímu životu s jeho úkoly, překážkami a vytčenými cíli.

V Chartě výchovy pro volný čas, navržené komisí pro výchovu a vzdělávání Světového sdružení pro rekreaci a volný čas – *World Leisure and Recreation Assosiation WLRA*, se říká:

„a) Volný čas představuje specifickou oblast lidského života, přinášející člověku zvláštní prospěch: radost ze svobody, prostor pro tvořivost, uspokojení, radost, potěšení a štěstí. Poskytuje příležitost pro širokou škálu možností sebevyjádření a činností, které v sobě zahrnují prvky tělesné duševní, sociální, umělecké i duchovní.

b) Volný čas představuje jeden z nejdůležitějších zdrojů osobnostního, společenského a ekonomického rozvoje a významně přispívá ke kvalitě života. Volný čas představuje kulturní statek i průmyslové odvětví, které vytváří pracovní místa, zboží a služby. Na kvalitu volného času mají vliv faktory politické, ekonomické, sociální, kulturní a stav životního prostředí, které mohou kvalitní prožívání volného času podporovat nebo ztěžovat.

c) Volný čas podporuje celkové zdraví a pohodu. Nabízí řadu příležitostí umožňujících jednotlivcům i skupinám výběr činností a zkušeností, které odpovídají jejich potřebám, zájmům a hodnotám. Volný čas má pro lidi největší přínos tehdy, když mohou spoluurčovat způsob, jímž ho budou trávit.

d) Volný čas je základním lidským právem...a nikomu nesmí být upírán na základě pohlaví, sexuální orientace, věku, rasy, náboženství nebo víry, zdravotního stavu, postižení nebo ekonomického postavení.

*e) Rozvoji volného času napomáhá zajištění základních životních podmínek jako je bezpečí, obydlí, potrava, zdroj finančních prostředků, vzdělání, udržitelné zdroje, rovnost, sociální spravedlnost.*¹

Tělo, pohyb a outdoorová aktivita

V souvislosti s tělesným pohybem jako nezbytnou součástí lidského organismu a jeho fungování ve světě přibližují ve své práci problém tělesnosti a možnosti aktivního trávení volného času ve spojení s přírodou a splynutí s ní v rámci koordinovaných aktivit. Dle Anny Hogenové i Mojžíry Vážanského je nezbytností v kompetencích každého kvalitního pedagoga dbát adekvátní míry nabízení podnětů v rámci sportovních, tělesných a volnočasových aktivit nejen v rámci hodin tělesné výchovy na škole, ale také, a to jako nutnosti – rozvíjet v dětech i dospělých prostřednictvím přírody objevovat dosud neznámé dimenze vlastního těla, prožívání a myšlení.

„Výzkumy chování ve volném čase vypovídají o počtu hodin, které člověk věnuje jednotlivým činnostem. Takhle pojatým šetřením je společné, že se výhradně zabývají kvalitativní stránkou volného času“. (VÁŽANSKÝ, 2001, str. 35)

Z mého provedeného výzkumu vychází, že počet hodin, které britské děti věnují aktivně strávenému volnému času je paradoxně větší, než počet hodin strávených aktivním pohybem u dětí českých. Ovšem porovnatelnou náplně je velmi diskutabilní, protože zacílení na volný čas britských a českých dětí je jiné. Oproti britským dětem, které se ne příliš často věnují aktivnímu trávení volného času, jsou na tom děti české lépe. Kromě činností v přírodě s rodiči, velice hojně využívají mnohé příležitosti, které jim poskytují například různé zájmové spolky, sdružení a v čím dál větší míře i programy, které jsou sice komerčního rázu, ale jejich náplně jsou efektivní a přinášejí kvalitní možnosti nejen využívání volnočasových aktivit, ale především slouží k učení a získávání důležitých zkušeností, které jsou později pro dítě využitelné v běžném životě.

---

¹ PÁVKOVÁ, J.; HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; HRDLÍČKOVÁ V.; PAVLÍKOVÁ, A. Pedagogika volného času. Praha: Portál, 1999, s.32, ISBN 80-7178-295-5

Čisté myšlení a pohyb v přijatelné formě outdoorových aktivit je základem relativně čisté duše, myšlení a zdravého těla. Dle mého názoru, podloženého zkušeností a studiem odborných materiálů onen výše zmíněný důraz a zájem o tělesné aktivity klesá právě úměrně s nemotivovaností pro konkrétní fyzické aktivity, a tudíž i pro aktivity duševní. **Outdoorové aktivity v tomto případě mohou sloužit ke zkvalitňování fyzické zdatnosti dětí v jejich volném i „řízeném“ volném čase a kromě toho i formovat jejich sociální kompetence v rámci spolupráce, komunikace a pomoci.**

U školní mládeže všech věkových stupňů můžeme vysledovat v posledních letech stále větší počet případů nezacíleného využívání volného času a s tím logicky souvisejících vývojových problémů, jako je například problém nesprávného držení těla, otylosti, interních a nervových oslabení doprovázených různými pohybovými nedostatky, které nepříznivě ovlivňují celkový vývoj dětí a žáků, oslabují jejich fyzickou zdatnost i odolnost a později – v produktivním věku - snižují i jejich pracovní výkonnost. Problémem může být nesprávné „zacházení s vlastním tělem“ bez odborných cvičebních doporučení, stejně jako tolik důležitý pohyb, kterého má současná mládež bez kreativního a plnohodnotného vedení kvalitního cvičitele či učitele nedostatek. Profesorka Anna Hogenová ve svých vědeckých pracech definuje a předává návody na principy životního pohybu, nejlépe rozvinutého v přírodě – tedy v rámci mého tématu **prostřednictvím smysluplných outdoorových aktivit.**

Funkce tělesné výchovy a jejich aplikace do problému outdoorových aktivit

Tělesná výchova má smysl v případě, že podporuje rozvoj zájmů, formuje morálku, rozvíjí psychickou – duševní stránku osobnosti a podporuje zdravý, sebevědomý růst nejen oslabených jedinců, vychovává rovnocenné a plnohodnotné lidi pro uplatnění v různých oblastech života společnosti. Sociální prostředí české společnosti ovšem ve srovnání s kvalitou společnosti britské dle mého názoru nesplňuje v některých aspektech podmínky pro zdravý rozvoj všech stránek lidského života. Jedná se především o vyspělost morální. Naproti tomu lze konstatovat, že na poli pedagogiky

volného času jsme na tom oproti Britům mnohem lépe, co do úrovně některých specifických přístupů k trávení volného času. Například se jedná o problematiku nabídky komerčních programů pro realizování outdoorových aktivit, jakými jsou turistika, cyklistika, vodní aktivity. O tomto problému pojednávám v dalším textu této práce.

O společenské vyspělosti Britů, resp. britských dětí, může leccos napovědět i myšlení tamních dětí, které odpovídaly v mnou sestaveném dotazníkovém výzkumu na mé otázky, týkající se aktivního trávení a využívání volného času, rovněž i myšlení a zkvalitňování se: Uvádím několik příkladů. Na mou otázku *„Co ti tvé aktivity, které provozuješ ve volném čase, přinášejí a co ti dávají do dalšího života?“*, dotazovaná dívka odpověděla: *„Pokud mluvíme o mé současné náplni trávení volného času, jak jsem již řekla je to zkušenost, kterou v dospělosti jako matka určitě využiji a jsem ráda, protože mi to dodává pocit jistoty do dalšího života.“*

Jiné dítě (chlapec) na tu samou otázku odpovědělo: *„Sport, který provozuji, ať již hovoříme o hraní basketbalu v létě, či hraní hokeje v zimním období, mi dává pocit spokojenosti, neboť volný čas využívám podle svých představ, a také, což je stejně důležité, mi dává pocit dobré fyzické kondice, kterou mám na rozdíl od některých svých spolužáků, kteří třeba ve volném čase pouze sedí u počítače, čtou knihy, nebo provozují jinou pasivní zábavu bez pohybu. Na příkladu svého otce vidím, že věnovat se ve volném čase sportu, je správné, neboť je to koníček na celý život, při kterém udržuji kontakt se svými kamarády a cítím se dobře jako člen party a týmu.“*

Ukazuje se, že správné a funkční vedení ze strany rodiny může poskytnout dětem i morálně myšlenkový základ a povědomí o důležitosti smysluplného aktivního trávení volného času, ať již jsou výstupy z takového trávení času různé – z předchozích odpovědí je patrné, že vzor rodičů nebo schopnost být v budoucnu tím, kdo dokáže kvalitně zabezpečit svou rodinu je relevantními argumenty pro podporu takto využívaného volného času.

Funkce výchovná a vzdělávací

Prostřednictvím vyučovacích hodin na školách u dětí a mládeže se tělesná výchova snaží zastavit růst oslabení či oslabení potlačit a odstranit. Vypěstovává návyky pravidelného cvičení, výběru vhodných cviků a pohybových činností, disciplínu při dodržování denního režimu, který je přiměřený jednotlivci. **V rámci mého tématu lze konstatovat, že oproti soliterně zaměřené činnosti, kdy se dítě pokouší realizovat samo, dávají organizované skupiny (i v podobě realizace outdoorové aktivity) intenzivní pocit bezpečí. Vrstevnická skupina, která není řízená, ale probíhá v bezpečném prostředí za dohledu dospělých, má mnohem větší význam pro formování a zkvalitňování jedince – žáka, studenta, dospělého.**

„Učení ve volném čase, v době mimo vyučování má své zvláštnosti. Probíhá většinou v rámci praktických činností, vychovávaní jedinci se poznatků aktivně zmocňují, získávají dovednosti využívat poznatky v praxi. Méně často získávají hotové poznatky ve slovní formě. Učení probíhá ve všech druzích činností, které tvoří obsah volného času či doby mimo vyučování. Člověk se učí při zájmových činnostech, při veřejně prospěšných aktivitách, ale i při odpočinku a rekreaci. U dětí je důležité učení v rámci sebeobslužných činností a při přípravě na vyučování. Zde je souvislost s učením v průběhu vyučování, přesto jsou však formy rozmanitější s důrazem na samostatnost a zařazování hrových prvků.“ (HÁJEK, HOFBAUER, PÁVKOVÁ, 2011, str. 130)

Zásadním aspektem pro efektivní využití volného času a outdoorových aktivit je prostředí, kde děti tráví volný čas.

„Prostředí, kde děti a mládež tráví volný čas, je velmi rozmanité. Typy prostředí lze rozdělit takto: školy a školská zařízení, která jsou součástí škol (školní družiny, školní kluby).

Zařízení pro výchovu mimo vyučování, která nejsou součástí škol (domy dětí a mládeže, stanice zájmových činností, domovy mládeže), zařízení pro ústavní výchovu (např. dětské domovy), další subjekty zabývající se výchovou ve volném čase (organizace dětí a mládeže, tělovýchovné organizace, zájmové svazy).

Domácí prostředí (byt, dům, kde dítě s rodinou žije, nejbližší ohraničené okolí).

Veřejná prostranství (ulice, parky, veřejné přístupná hřiště, areály zdraví, přírodní prostředí, restaurace, kavárny, herny, diskotéky, koncertní sály, výstavní prostory apod.).

Většina mladých lidí se ve svém volném čase pohybuje střídavě ve všech typech těchto prostředí. Každé z nich má své výhody i nevýhody:

- možnost spontánních aktivit – organizované činnosti*
- bezpečnost – ohrožení bezpečnosti*
- pedagogické vedení – bez pedagogického ovlivňování*
- proměnlivost materiálního i sociálního prostředí – jednotvárnost prostředí*
- dozor – bez dozoru*
- prostředí zajišťující soukromí – bez dostatečného soukromí*
- vhodné vybavení pro volnočasové aktivity – nedostatek vhodného vybavení*
- kontakt s vrstevníky – bez kontaktu s vrstevníky*
- volba užitečných aktivit – nebezpečí volby nevhodných aktivit*
- vhodné, pozitivní vzory – nebezpečí negativních vzorů*

Na základě těchto a možná i dalších kritérií je možné stanovit pozitivní i negativní znaky pobytu dítěte v konkrétním prostředí, negativní vlivy je zapotřebí omezovat a pozitivních využívat v míře co největší. “ (HÁJEK, HOFBAUER, PÁVKOVÁ, 2011, str. 22-23)

O výchově ve volném čase je pojednáno v publikaci Teoretické základy výchovy ve volném čase, kdy je konstatováno, že:

„Výchova ve volném čase je nenahraditelnou a specifickou složkou soudobé výchovy.

Mnohostranné činnosti ve volném čase jsou bohatým projevem i zdrojem životních sil a zkušeností. Jsou i nejlepší prevencí proti nudě a činnostem úchylným i destruktivním.

Kultivace a vedení činnosti ve volném čase klade ovšem mimořádné nároky na pořadatelské sbory. Organizace a náležitá hodnotová orientace tak širokého i proměnlivého spektra lidských činností vyžaduje týmovou kooperaci celé řady dobrovolných i smluvních profesionálů a amatérů dvojího typu: specialistů a generalátů, koordinátorů a pedagogů volného času majících celkový přehled sledujících obsahovou přiměřenost i vyváženost, úroveň, animujících nové a nové perspektivy. Odborníci (profesionálové i amatéři), kteří v této oblasti působí, by měli respektovat komplexní souvztažnost všech forem kultury a výchovy i hledat a objevovat vlastní, zcela specifické cesty kultivace lidí i jejich životního prostředí, odpovídající konkrétním podmínkám i funkcím volného času v daném místě a čase.“ (SPOUSTA at al., 1994, str. 119-120).

„Zkušenosti metodici u nás i ve vyspělých zemích si v poslední době stále častěji stěžují na nedostatečně rozvinuté zájmy dětí, mládeže i dospělých. Uvádějí: „Kde jsou chudé zájmy, nemohou být bohaté zájmové činnosti“.

Toto konstatování vyjadřuje jen část pravdy, vyvolávané např. pasivitou konzumentů, jednostrannou masovou kulturou i uniformní pakulturou mnohým médií. Platí totiž i obrácená teze: „Kde jsou chudé zájmové činnosti, nemohou být bohaté zájmy.“ Dokonce ani na venek rozvětvené zájmové kluby, velké počty akcí a účastníků, velkolepé soutěže, výstavy a bohaté přehlídky produktů zájmové činnosti nemusí být neklamným důkazem bohatých zájmů zúčastněných.

Zkušenosti i pedagogicko psychologické výzkumy ukazují, že intenzivní ale povrchně formální samoučelná organizace zájmové činnosti nepřiměřené dosažené úrovni zájemců, bez náležité motivace, bez dostatečných prožitků i úspěchů může vyvolávat spíše rozladění a nechuť než opravdový hluboký zájem.

Jsou-li však pro určitou zájmovou činnost vytvořeny dobré objektivní i subjektivní podmínky a instruktor ji nepojímá jako konečný cíl, ale především jako

prostředek postupné výchovy zájmů i dalších vlastností osobnosti, může být činnost zájmového útvaru i pedagogicky velmi efektivní.

Přiměřené zájmové činnosti podněcují rozvoj zájmu, kde jsou základním prostředkem výchovy zájmů a hlubší, trvalejší i širší zájmy lidí motivují zase jejich snahy o vyšší úroveň činností. Zájmy a aktivity osobnosti se pak nejen vzájemně podmiňují, ale i spirálovitě rozvíjejí.“ (SPOUSTA at al., 1994, str. 121-122).

Funkce reprodukce pracovní síly

Tělesná výchova vhodným výběrem cvičení uspokojuje specifické tělovýchovné a sportovní zájmy a potřeby ve volném čase.

Funkce prevence

V současné době nabývá tato funkce stále většího významu. Jde o prevenci před vznikem různých chorob a oslabení. Je součástí starostlivosti o zlepšení zdraví a objektivní potřeby rozvoje a formování člověka různého věku.

Správný životní styl a fyzické pohybování se ve světě může být propojeno s výchovou zvláště pro děti, ale i pro dospívající a dospělé. Ono propojení se může dít bezděčně, intuitivně, automaticky, ale může jít také o smysluplně vědomé, cílené a pečlivě koncepčně konstruované myšlení a vedení. Dokonce ani hra z tohoto „balíčku“ nikdy nemůže být pominuta, protože hra jako princip setkávání se světem je především pro mladé a hlavně ty nejmenší děti návodným hybatelem při získávání životních zkušeností. **Outdoorové aktivity jsou určitou specifickou formou hry, která rozvíjí, formuje a aktivizuje mnoho různých stránek osobnosti.**

1.1. Pojednání o důvodu výběru tématu

Důvodem výběru tématu „**Outdoorové programy v britské pedagogice volného času**“ byla snaha nalézt a prostudovat explorativní metodou méně známé programy používané v britském prostředí a srovnat je s volnočasovými aktivitami naší mládeže a nalézt případné méně známé programy, které by bylo možné využít v našich podmínkách. I když pedagogika volnočasových aktivit má v naší zemi tradici na vysoké úrovni, vždy lze přihlídnout k novým trendům ve volnočasových aktivitách, a pokud by nedošlo k převzetí některých dosud u nás nevyzkoušených aktivit, je možné alespoň převzít inspiraci a případně začlenit jejich parciální prvky do aktivit již provozovaných.

Může tak dojít k obohacení outdoorových programů a případné inspiraci pro tvorbu nových. Z mnoha důvodů nelze samozřejmě srovnávat paušálně volnočasové aktivity britské a české mládeže, které by se daly rozdělit do několika skupin. S touto problematikou souvisí například různé zájmové aktivity, které britská pedagogika oproti české nezná. Mohu zmínit například mnohem aktivnější a kvalitnější zapojování dětí do oblasti vodních sportů a s nimi spojených volnočasových aktivit, organizaci Skaut nebo Junák a také aktivní i atraktivní a hojně využívané nabídky komerčně řešených zájmových kroužků či aktivit pro děti.

K této problematice se vyjadřuje například také Mojmír Vážanský ve své knize základy pedagogiky volného času:

„Centra volného času umožňují plánovat a organizovat smysluplné aktivity, které zprostředkují nezávislé myšlení a osvojování si odpovědnosti. Podporují smysl pro solidaritu a schopnost spolupráce, podněcují k diskuzi a využívání nabytých vědomostí. Mladým lidem poskytují šanci vědomého zapojení se do řešení sociálních, kulturních, politických, zdravotnických a jiných ožehavých problémů. Poskytují zábavu i občerstvení, působí proti tendencím izolace, anonymity a proti znehodnocování a komercializaci volného času. Nabízejí kontakty mezi místními organizacemi volného času a motivují mladé lidi ke členství v nich. Účastníkům bez rozdílu věku, původu, národnosti, pohlaví, fyzické způsobilosti přináší možnost rozvoje osobních

schopností a posilování sebepojetí. Příležitost dostávají i sociálně neúspěšní mladí lidé; stimuluje se tak vzájemný poměr a podpora občanů rozdílné úrovně.“ (VÁŽANSKÝ, 2001, str. 150)

U nás v České republice je náplní volnočasových aktivit převážně sport a s ním spojené programy – jsou to organizované programy, které mají za cíle aktivní a kvalitní rozvoj fyzických a duševních stránek osobnosti dítěte. Ve Velké Británii je situace jiná – důraz je zde kladen na organizované záliby, které využívají hojně tamní děti a jejich rodiče v domnění, že jejich dítě je kvalitní tým, že dokáže například dobře programovat na počítači. Obávám se - na základě vlastních zkušeností s tamní situací - že tento vývoj vede k potlačení fyzických aktivit, které jsou pro zdravý vývoj dítěte nezbytné. Britové se zaměřují v rámci volnočasových (řízených) například na chatování, počítačové hry, technologické aktivity na poli vědeckého výzkumu jako jsou různé vědecko-technické kroužky, ale i například některé tvořivé činnosti.

V této své bakalářské práci však nezkoumám z důvodu omezeného rozsahu a jasně vymezeného tématu všechny možnosti trávení volného času, tudíž se nevěnuji například oblasti turistiky, byť je to oblast velmi zajímavá. Upřednostňuji zde oblasti, spojené s vodou, tedy vodní sporty a vodní aktivity. Nicméně lze konstatovat jednak z vlastních, poměrně bohatých zkušeností, jednak z objektivně porovnaných ukazatelů na základě studia odborné literatury, že co se turistiky týče, je Česká republika na mnohem vyšší úrovni například v oblasti systému značení turistických tras a stezek, oproti Británii, kde tento systém prakticky neexistuje. Je to dáno pravděpodobně poměrně dlouhou historickou zkušeností s fenoménem turistiky a turistických aktivit, ale také s určitou mírou systematickosti a potřebou kvalitní orientace v rozmanitém terénu krajiny.

Co je to „outdoor aktivita“?

V rámci mé bakalářské práce považuji za nezbytné vymezit a definovat problém, který je obsažen již v názvu práce. Je jím termín „outdoorová aktivita“. Co takové outdoorová aktivita je? **Outdoorové aktivity jsou určitou specifickou formou zážitkové (i řízené, pedagogické) činnosti, často funkční a edukační hry, která rozvíjí, formuje a aktivizuje mnoho různých stránek osobnosti, převážně fyzických, tělesných a umožňuje na základě osobně prožitých situací další kvalitní osobnostní rozvoj psychických i fyzických oblastí člověka, v našem případě dítěte.**

Interaktivně vedené outdoorové kurzy jsou prostředkem k rozvoji osobních a týmových schopností. Například **vodácké** či horolezecké kurzy pro začátečníky, outdoor expedice s kurzy přežití v divoké a drsné přírodě, cyklistické nebo pěší výlety mohou být vítaným zpestřením, ale především kvalitním a smysluplným trávením volného času. Zvláště oblíbeným prostředkem k trávení volného času proti Britům je provozování bruslení na zamrzlých vodních plochách v zimě, koupání a sjíždění řek v létě, tedy aktivity neodmyslitelně spojené s fenoménem vody.

Britská pedagogika volného času nejenže příliš nepracuje s vodní tematikou v rámci volnočasových outdoorových aktivit, ale neobsahuje ani prvky komerční nabídky volnočasových kurzů, proto jsou ve srovnání s naší republikou možnosti „outdoorových“ aktivit žádaným a v dnešní době stále více vyhledávaným způsobem seberealizace a realizace volného času dětí. Některé programy trávení volného času v přírodě nabízí skvělou příležitost pro rekreaci v neextrémních podmínkách a **aktivní trávení volného času**. Tyto programy nabízí možnost sestavení individuální volnočasového vyžití a programu se znalostí místního terénu, specifík krajiny a zajímavostí. Mnoho agentur, které se zabývají profesionálními outdoorovými programy nabízejí například jedno i více denní pobyty kombinující různé druhy aktivit. pro komplexnost celé bakalářské práce jsem sestavil přehled některých vybraných outdoorových programů v rámci aktuální komerční nabídky:

Outdoor aktivity v Českém ráji

Jedná se o možnost využít organizované skupinové sportovní a outdoor aktivity vhodných pro mládež i pro dospělé pod vedením odborných instruktorů, např. vodácké a horolezecké kurzy pro začátečníky, outdoor expedice s kurzy přežití v divoké přírodě, cyklistické nebo pěší výlety po Českém Ráji a Krkonoších, poznávací zájezdy po památkách.

Adrenalinové víkendy na Orlicko

Region Orlicko - Třebovsko je nejen rájem cyklistů a bruslařů, vodáků a turistů, ale nabízí také kvalitní příležitost pro rekreaci v neextrémních podmínkách a aktivní trávení volného času v rámci outdoorových aktivit. Organizátoři a vedoucí kurzů jsou schopni sestavovat program se znalostí místního terénu a zajímavostí. Neextrémnost spočívá i v tom, že účastníci nemusí mít obavy pouštět se do neznámých aktivit, ale jsou směřováni ke klidnějším a běžným život zpestřujícím aktivitám v rámci vodních sportů.

Horské lanové centrum Tarzanie

Jedná se o největší lanový parku v ČR v Trojanovicích určený pro děti, dospělé, jednotlivce i kolektivy. Je zde k dispozici několik tras lanových překážek s různým stupněm obtížnosti ve výšce 3-14 m. Vyhledávanou atrakcí jsou přejezdy nad řekou, přejezdy mezi stromy. V parku je připravena i atrakce pro nejmenší děti od výšky 100 cm se speciálním samojistícím systémem, který umožňuje bezpečné lezení i dané věkové kategorii, tj. dětem od 4 let.

Areál Barochov

V tomto areálu mají návštěvníci možnost vyzkoušet bojovou hru Battlefiel Live s infračervenými hracími puškami, které dávají možnost v reálu vyzkoušet počítačové hry. Další možnost trávení volného času poskytuje Lanové centrum ZIPTRIP, které je situované uprostřed krásného lesa a nabízí 4 dráhy a lanovky ve výšce 6–10 metrů nad zemí. Pro děti je připraven speciální lanový okruh pro nejmenší. Outdoorové aktivity jsou doplněny možností jízdy na koních s instruktorem, základy práce s koňmi, péče a ošetřování.

Bisport

Areál Bisport v Týnci nad Sázavou je zaměřen na problematiku využívání vodního fenoménu, kde má zájemce a účastník možnost realizovat své potřeby. Tento sportovní areál půjčuje kanoe, rafty a kajaky na vodácké výlety na řekách Sázava, Hron, Vltava, Lužnice, Otava, Berounka a Ohře. Vyžití v oblasti vodních outdoorových aktivit je proti britskému modelu nesrovnatelné co se týče kvality, intenzity i možností.

Statek a Hotel Všetice

V rámci areálu je k dispozici rozsáhlá zahrada se dvěma rybníky, krytá jezdecká hala s vnitřní pískovou jízdárnou a vytápěnou tribunou pro diváky. V rámci služeb je zajišťován výcvik jízdy s cvičitelem v kryté hale, výcvik na lonži, jízdy pro pokročilé do okolní přírody. Pro odpočinek slouží sauna, vířivka, masáže. Celý areál je vhodný pro různé firemní akce. Okolní louky a lesy jsou vhodné pro outdoorové vyžití.

Zážitek, příroda, akce

Z nich jako nejzajímavější možnosti aktivního trávení volného času v přírodě z hlediska využití vodních sportů, areálů a míst s vodní plochou jsem vybral tyto následující:

Dalšími možnostmi v rámci využívání volného času a aktivního trávení mimoškolní doby jsou aktivity, které nabízejí možnost vyžití a zároveň obohacení a učení. Jsou to převážně programy, určené pro školy různých stupňů a typů, jež jsou akreditovány MŠMT (viz níže) a které umožňují najít širokou škálu aktivního trávení volného času pod vedením odborných lektorů.

Školní sportovní kurzy jako nedílná součást studia na základní, střední i vysoké škole

Kromě čistě komerčních aktivit existují u nás také kurzy, garantované a akreditované MŠMT v rámci studia na různých typech škol a provozované

soukromými subjekty, které nabízejí širokou škálu využití volného času. Takovéto kurzy je koncipovány pro děti školního věku, maturanty i vysokoškoláky.

Školní sportovní kurzy dnes bývají nedílnou součástí studia na základní, střední i vysoké škole. Nabízí několik kurzů různých délek i obtížností. Pro základní školy jsou pořádány a realizovány kurzy nejčastěji třídní, které jsou svou přiměřenou obtížností pro žáky druhého stupně ideální.

Středním školám lze organizovat v rámci komerčně pojatého kurzu až týdenní pobyty (kurzy) nejen v Čechách, ale i v zahraničí, kde jsou zajímavé a pestré lokality vhodné jak pro úplné začátečníky, tak pro mírně pokročilé v různých sportech a aktivitách. Akcent na vodní aktivity je v rámci porovnání s britskou pedagogikou nutný – u nás jsou tyto vodní aktivity na velmi vysoké úrovni. Dále uvádím, jaké kurzy existují v nabídce komerčních organizací pod akreditací MŠMT:

Sportovní kurzy akreditované MŠMT (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy – pozn. autor)

- atletický kurz
- cyklistický kurz
- kurz vodní turistiky
- raftová akademie
- základy přístrojového potápění
- kurz skalního lezení a lezení na umělých stěnách
- lyžařské a snowboardové kurzy

Sportovní programy jako seznamovací kurzy s konkrétní outdoorovou aktivitou:

Při těchto konkrétních outdoorových akcích jsou využívány oblíbené aktivity, které si děti nemají možnost nikde jinde vyzkoušet. Dle délky pobytu na kurzech zajistí pořadatelé sestavení ideálního programu tak, aby se všechny děti pohodlně a funkčně vystřídalaly v činnostech a aktivity jim byly prostředkem seberealizace a odreagování.

Opět zde kladu důraz na aktivity spojené s vodou. Na všech akcích a na všech aktivitách přebírají organizátoři a lektori veškerou zodpovědnost za všechny účastníky programu na sebe a ručí za bezpečný průběh, což u akcí, které si děti provozují sami, nikdy není zaručeno, a tudíž hrozí obrovské riziko zranění nebo dokonce smrti dítěte.

- Skalni lezení
- Lezení na umělé stěně – může sloužit jako nácvik jednotlivých úchopů a test schopností slézat kolmé stěny
- Rafting – jízda na nafukovacím člunu, na divoké vodě, ať už přírodní, nebo uměle vybudovaných kanálech
- Aquazorbing - nová adrenalinová zábava určená všem věkovým kategoriím. Smyslem aquazorbingu je snaha o chůzi resp. běh po vodní hladině v plastové kouli. Tato aktivita vznikla v roce 2006 v Asii, v roce 2008 se objevila v České republice.
- Přístrojové potápění - vždy pouze v bazéně – je velmi rychle se rozvíjejících druhů rekreačních aktivit na celém světě. K provozování této aktivity je nutné získat certifikát, tj. mezinárodní osvědčení na přístrojové potápění. K získání je nutné splňovat zdravotní hlediska i předepsanou fyzickou zdatnost.
- Přemostění – jízda na laně, návštěvník je zavěšen na kladce v celotělovém horolezeckém úvazku. Tuto atrakci je možné navštívit například podél přehradní hráze Labská, ve Špindlerově Mlýně. Jízda je zde dlouhá 120 m, umístění lana je ve výšce 25 m.
- Paintball - upravený pro děti - jedná se o bezkontaktní adrenalinový sport s využitím zbraní, jako střelivo slouží želatinové kuličky. Pojetí hry může být sportovního rázu nebo tzv. „military“. Důležitý je v obou případech

bezpečnostní prvek, který tvoří speciální maska, chránící obličej, uši, částečně i krk hráče, vhodné je doplnit ji i dalšími ochrannými prostředky.

- Netradiční orientační závody – mohou být realizovány například na kolech, lyžích, bruslích, jako závody jednotlivců nebo týmů.
- Lukostřelba – toto sportovní odvětví se vyvinulo z dřívějšího loveckého a vojenského umění, cílem získání co nejvíce bodů co nejpřesnějším zásahem terče z různých
- Slaňování – jedná se o spouštění osob na laně, kdy toto lano může být opásáno kolem těla nebo může být využito tzv. slaňovacích brzd. Využíváno je textilních nebo horolezeckých lan
- Skákačí boty – jsou obdobou trampolíny. Tento nástroj se upevní na nohy, je vybaven pružinami odpovídajícími dané váhové kategorii. Boty je možné využít k běhu, skákání nebo k akrobatickým cvikům.

1.2. Úskalí tematiky v procesu poznávání volnočasových aktivit britské mládeže s přihlédnutím k volnočasovým aktivitám v českém prostředí

V textu pracuji se srovnávací metodou nejen obsahem, ale i s přihlédnutím ke kulturnímu a sociálnímu kontextu.

- A. Vliv geografické rozdílnosti prostředí na volnočasové aktivity
- B. Kulturní rozdílnost mající vliv na volnočasové aktivity
- C. Sociální složení společnosti mající vliv na volnočasové aktivity

A. Vliv geografické rozdílnosti prostředí na volnočasové aktivity

Na volnočasové aktivity prováděné u nás a na britských ostrovech má z hlediska geografického vliv počasí ve smyslu možnosti provádět outdoorové aktivity v přírodě. Zatímco v našich podmínkách je typicky vnitrozemský charakter počasí s klasickým rozdělením letních a zimních aktivit, v Anglii vzhledem k mírným zimám lze některé volnočasové aktivity provádět po delší část roku než v našich vnitrozemských

podmínkách, stejně tak zimní aktivity spojené se zimními sporty jsou z těchto důvodů méně rozšířené a závisí na tom, o jakou část země se jedná.

Rovněž přítomnost moře umožňuje širokou škálu aktivit, které jsou v našich podmínkách s omezeným množstvím vodních ploch rozdílné. V Anglii jsou zcela běžné například kluby, které jsou určeny pro mládež školního věku, a tyto se zabývají aktivitami souvisejícími s možností využití moře, lodí, jachtaření, plavání a potápění. V našich podmínkách máme na rozdíl od Anglie rozvinuté zázemí ve volnočasových aktivitách v zimě spojených s lyžováním, turistikou kluby mládeže přírodovědného zaměření, rybářské a cyklistické organizace, Skautské organizace, Junák, Pionýr, Domy mládeže s širokým spektrem volnočasových aktivit a další. Většina těchto organizací je celorepubliková a má velmi vysokou úroveň struktury a dosahovaných výsledků.

B. Kulturní rozdílnost prostředí mající vliv na volnočasové aktivity z hlediska vývojového

Česká republika je historicky od roku 1918 republikou /dříve Československá republika/. Od jejího vzniku se formovaly mládežnické organizace republikového charakteru jako Sokol, Junák, Skaut, YMCA a řada dalších.

„Podle údajů Eurobarometru vzniklo během 19. století v deseti západoevropských zemích z jejich celkového počtu 1130 pouze 11,9 % sdružení dětí a mládeže; mezi r. 1900 - 1919 jich bylo 13,5 %, v období 1920 - 1939 27,6 %, avšak mezi r. 1940 - 1959 již 41,5%; v 60. letech pak 6 % jejich celkového počtu; v období 1920 - 1969 vznikly tedy plné tři čtvrtiny sdružení, přičemž se počet nově zakládaných sdružení trvale snižoval. Souběžně s tím se výrazně prosadila také jejich internacionalizace; z jejich celkového počtu bylo 63 % součástí mezinárodních organizací; výrazná menšina byla tedy sdružením pouze národním.

Organizovanost ve sdruženích dětí a mládeže se v jednotlivých zemích od sebe značně liší. Podle průzkumu Eurobarometru z r. 2001 byl jejich členem každý druhý

mladý Evropan; v celoevropském měřítku byly nejoblíbenější sportovní svazy (28 % všech členů sdružení), zatímco vlastní mládežnické organizace následovaly až se značným odstupem (7 %). Ve Švédsku byla organizovanost u 16 - 24-ti letých 86 % a vysoká byla také v dalších skandinávských zemích nebo v Rakousku; ve Švýcarsku bylo organizováno 53 % mládeže mezi 15 - 19 roky, ve Francii 40 % mezi 13 - 25 roky, zatímco v Portugalsku pouze 30 %.

V České republice se v důsledku zásadní celospolečenské proměny v 90. letech ve sdružování dětí a mládeže obnovila ideová a organizační pluralita. V r. 1999 existovalo v zemi asi 400 sdružení asi s 250 - 300 tis. Členy (tedy 10 - 15% mladé populace); mezi nimi byl velký počet sdružení místních nebo regionálních. Mezi největší sdružení patří Junák a Pionýr, i když se ani jim nevyhnul pokles členů; mezi r. 1996 - 2000 se u prvního snížil ze 70 na 54 tisíc a u druhé ze 30 na 24 tis. .... Členská základna sdružení sice klesá, přirozená potřeba dětí a mladých lidí a jeho veliké výchovné možnosti však zůstávají a hledají nové možnosti. “²

V Anglii jako konstituční monarchii mají některé mládežnické organizace jako kluby mládeže tradici historicky spjatou s tradicí udržovanou po staletí. Samozřejmě s vývojem společnosti v 19. a 20. století vznikaly organizace novodobé, moderní, avšak stále přetrvává velké množství klubů mládeže založených na společenském postavení a ekonomické příslušnosti školní mládeže podle školního zařízení, které navštěvují. Výrazný rozdíl mezi školní mládeží u nás a v Anglii je pak v průřezu společnosti proporcionálně značně větší množství soukromých a hlavně církevních škol s vlastními programy volnočasových aktivit, mnohdy specifických a lišících se podle ekonomického zázemí.

V církevních školách, které jsou mnohem více rozšířeny než u nás, jsou potom volnočasové aktivity organizovány zcela rozdílným způsobem než ve školách státních, kde program dítěte záleží jednak na dobrovolnosti a přístupu rodičů, ale hlavně na

---

² HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J., Pedagogika volného času, Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2003, str. 41-42, ISBN 80-7290-128-1

příslušnosti k té které ekonomické vrstvě. Tato situace je disproporcionálně rozdílná od situace na našich školách, kde nejsou viditelné tak výrazné rozdíly, a pokud rodiče mají snahu zapojit dítě do široké nabídky v rámci volnočasových aktivit školy, nebo mimoškolních zařízení, nemají problém tak učinit.

C. Sociální složení společnosti mající vliv na volnočasové aktivity

Podstatným činitelem rozhodujícím o volnočasových aktivitách britské mládeže je potom v souvislosti s ekonomickou situací sociální postavení ve společnosti druh školního zařízení a místo bydliště. Ve společnosti se projevuje daleko markantnější diverzifikace sociálních vrstev, a z toho vyplývá možnost využití volného času. Markantním činitelem je potom složení společnosti jako takové, kdy na rozdíl od situace u nás velký podíl ve společnosti zaujímají emigranti z bývalých britských kolonií s různými zvyky a náboženstvími majícími podstatný vliv na možnost dětí začlenění se do volnočasových aktivit, které by dítě mohlo se zájmem a bez rušivých vlivů provozovat.

2. Poznatky v dané oblasti

2.1. Volnočasové aktivity britské mládeže jako ukazatel životního stylu

V současné době se společnost v Británii potýká s problémem souvisejícím s úpadkem organizovaných volnočasových aktivit střední třídy, která je nejobjemnějším vzorkem v rámci populace při studii pedagogiky volného času. Podle informací serveru BBC se udává, že téměř polovina patnáctiletých tráví volný čas neorganizovaně, a to i ve večerních hodinách mimo rodinu, v porovnání s Francií, kde je to méně než čtvrtina.

S problémem organizovanosti volného času souvisí výstupy z mnou realizovaného rozhovorového výzkumu, kde se na vybraném vzorku dětí ukázalo, že

Británie a její společnost umí poměrně dobře zacházet s výchovou ve volném čase – z toho vyplývá i odpověď na mou otázku respondentovi - chlapci.

„Jak vypadá Tvé typické odpoledne po skončení školního vyučování a co děláš ve volném čase, pomineme-li přípravu na další školní den a máme-li na mysli volný čas určený k zábavě, odpočinku, relaxaci a načerpání nových sil?“

Chlapec odpovídá: „Je těžké odpovědět, jak vypadá mé typické odpoledne, mám mnoho různých zájmů a odpoledne po škole dělám buď to, co mě baví, nebo to co je třeba dělat. Pocházím z hudebně založené rodiny. I když nikdo z rodiny nehraje profesionálně na nějaký nástroj, tím myslím nevydělává si tím peníze, tak oba rodiče jsou dobrými hudebníky a hudba mě provází po celý život. Matka hraje na housle a otec na klavír. Od malička jsem byl veden k hudbě a tak je celkem samozřejmé, že chodím již několik let na housle. **To vyžaduje jednak návštěvu hodin houslí kam docházím dvakrát týdně, ale i cvičení doma což dělám skoro denně.** Tím je dané mé rozvržení volného času. Jinak samozřejmě mám záliby jako mí ostatní kamarádi to je počítačové hra, občas jdu s kamarády ven, ale dá se říci, že většinu mého volného času mi zabere muzika což neberu jako něco co bych musel dělat, ale jako příjemnou samozřejmost.“

V dalším rozhovoru další chlapec uvádí:

Chlapec odpovídá: „Sporty, které provozuji ve volném čase, jsou mým koníčkem, a vlastně pokračuji ve stopách svého otce, který také hrával basketbal. Ke sportu mě přivedl, když jsem byl ještě malé dítě, a brávil mě do tělocvičny místního klubu, kde tento sport hrál se svými kamarády. Co se týče zimního sportu, tedy bruslení a hraní hokeje, k tomu jsem se dostal, když jsem obdržel své první brusle. Dá se tedy říci, že aktivity, které provozuji ve volném čase, tedy v podstatě sport, jsou mým rozhodnutím a rodiče mi v nich nijak nebrání.“

Další z chlapců uvádí:

Chlapec odpovídá: „Žiji pouze s matkou a bratrem v rodinném domku. Otec nám zemřel, když mi bylo 10 let, a proto se svým bratrem musíme přizpůsobit náš volný čas tomu, že matka sama nemůže zvládnout péči o dům, nákupy, úklid, drobné práce.

Proto se s bratrem střídáme během týdne v nákupech a obstarávání nezbytností nutných k chodu domácnosti a péči o dům. Z toho důvodu není využití mého volného času stejné jako u spolužáků, kteří mají oba rodiče. Mým velkým koníčkem je terénní cyklistika. V okolí našeho města je dost příležitostí k provozování tohoto sportu a tento sport se u nás v jižní Anglii, kde máme mírnější klima než na severu, dá provozovat v podstatě celoročně. Jsem v partě s několika kamarády, kteří mají stejný zájem a pokud nám to čas dovolí, vyrážíme do přírody a zdokonalujeme se v tomto sportu. Máme naštěstí dva starší kamarády, kteří jsou zkušenější a hodně nám pomáhají. Samozřejmě že svůj veškerý volný čas netrávím jenom sportem, ale dost času trávím také u počítače hraním her, což mě velmi baví. Zajímají mě hlavně bojové hry, kde se střelí a používají se různé druhy zbraní. Občas se také jako parta sebereme a jdeme do kina, nebo se jen tak touláme, abychom poznali nové věci, chodíme za holkama, a tak.“

První dívka uvádí:

Dívka odpovídá: *„Věnuji se sportu, tedy konkrétně chodím do sportovního klubu a hraju tenis. Takže má cesta ze školy vede domů, kde na mě čeká Daisy, což je můj pes a v první řadě je to procházka pomazlení a péče o ní. Potom musím okouknout domácnost, třeba dát věci do myčky a zapnout ji a tak. Oba rodiče pracují, máma někdy déle protože pracuje jako účetní a někdy v době uzávěrek toho má hodně, tak musím doma být taky trochu užitečná. Potom odpoledne jdu na tenis a trénuji a hraji. S kamarádkami moc nikam nechodím, spíš se věnuji sportu a mám kamarádky a kamarády ve sportovním klubu.“*

2.2. Analýza současné britské rodiny z hlediska volnočasových aktivit mládeže

Před vlastní analýzou britské rodiny z hlediska volnočasových aktivit je třeba stručně pojednat o multikulturnosti Velké Británie, což je výrazným a markantním rozdílem z hlediska sociologického oproti našim podmínkám, a tím důležitým faktorem rozdílnosti z hlediska volnočasových aktivit.

„Spojené království Velké Británie a Severního Irska je výrazně multikulturní země – vedle autochtonního obyvatelstva, které tvoří čtyři historické skupiny – Angličané, Velšané, Skotové a Irové spolu s několika dalšími menšinami, představují velkou část populace imigranti.

Celkem žije ve Velké Británii přibližně 60,6 milionů obyvatel různého etnického, náboženského a kulturního původu. Podle údajů Statistického úřadu Spojeného království se stala od konce 90. let minulého století hlavním zdrojem nárůstu populace migrace ze zahraničí.

Z této multikulturality vyplývá řada problémů i politických úkolů – menšinové autochtonní obyvatelstvo usiluje o uchování svého jazyka a kultury a rozšiřování svých práv (své autonomie) v rámci Spojeného království, imigranti se snaží najít v zemi lepší pracovní a životní podmínky, než měli ve své vlasti, a současně si chtějí uchovat svoji kulturu a náboženství – s tím, že požadují, aby tyto významné atributy jejich identity byly respektovány autochtonním obyvatelstvem. Jelikož často nejsou akceptováni podle svých představ, vyvolávají v extrémních případech konflikty. K významným prostředkům dosažení klidného soužití různorodých etnických a náboženských skupin patří výchova a vzdělávání.“ (JEŽKOVÁ, DVOŘÁK, CHAPMAN, 2010, str. 148)

Výše uvedená fakta jsou významným aspektem při pohledu na volnočasové aktivity britské mládeže a jejich srovnání s volnočasovými aktivitami u nás.

Podle dalších prováděných výzkumů populace dětí mezi pěti až deseti roky věku, se IQ těchto dětí zvyšuje, avšak u dětí ve věku čtrnácti let během posledních dvou let v průměru klesá o dva body. Děje se tak z důvodu využití volného času, kdy dospívající mládež preferuje nenáročné volnočasové aktivity jako sledování televize, hraní počítačových her apod. namísto rozvoje duševního a tělesného organizovanou činností.

Dále se udává, že až dvě třetiny dětí školního věku střední vrstvy v Británii se neúčastní mimoškolních aktivit z důvodu ekonomických. Děti, které se zabývají mimoškolními aktivitami, mají výrazně lepší výsledky v procesu nabývání vědomostí ve škole.

Volnočasové aktivity britské mládeže tedy korespondují se zařazením rodiny v té které příslušnosti k ekonomické vrstvě obyvatel. Jinak se projevuje volnočasová aktivita mládeže z vrstev s nadprůměrnými příjmy, kde tyto děti navštěvují vybrané soukromé školy, a to ať již ryze ateistického směru, či školy církevní. Vzhledem k podstatě nelimitovanému finančnímu omezení tato mládež například má ve svých volnočasových aktivitách zařazeny sporty jako jízda na koni, jachting a další, což v průměru tři čtvrtiny britské mládeže v populaci nejsou schopny realizovat. V kontrastu skupiny obyvatel s nejnižšími příjmy, a to hlavně z řad emigrantů, lidí se základním vzděláním pracujících za nejnižší mzdy nebo obyvatel venkova pracujících v zemědělství, v podstatě placené volnočasové aktivity nevykazují, neboť na ně nemohou z hlediska ekonomického dosáhnout.

Z tohoto důvodu mládež z těchto sociálních skupin svůj čas tráví pasivním způsobem konzumace volného času, jako je sledování televize, hraní her na počítači, případně sdružováním se do part v místě bydliště.

Vzhledem k ekonomické diferenciaci britské společnosti, která se v zásadě fundamentálně liší od složení společnosti v České republice ve vztahu k historickému vývoji, je tedy nutné při zkoumání outdoorových aktivit britské mládeže vycházet ze skupiny střední příjmové třídy jako průměrného vzorku populace bez rozlišení aktivit dětí ze škol veřejných, soukromých a církevních, a tento vzorek brát jako celek. V souvislosti s předchozím je nutno zmínit, že kromě podobností ve složení „středněpříjmové“ třídy obyvatel nemá Británie v rámci realizace některých outdoorových aktivit převahu nad možnostmi České republiky. Konkrétně na poli například vodní sportů a s nimi spojených vodních outdoorových aktivit.

3. Empirická sonda provedená formou rozhovoru s žáky Brannel School školy v Cornwallu, týkající se jejich volnočasových aktivit

Začátkem ledna 2012 jsem při návštěvě svých přátel ve Velké Británii měl možnost provést rozhovor se šesti náhodně vybranými žáky výše uvedené školy, kde jsem se snažil zjistit, jaké volnočasové aktivity nejčastěji v průběhu týdne provozují, v jakém časovém penzu v rámci volnočasových aktivit, zda se jedná o placené či neplacené formy, jaký mají k těmto aktivitám osobní vztah tzn. provozují li je dobrovolně či na základě přání rodičů, zda je tyto volnočasové aktivity zajímají a baví, a co jim tyto volnočasové aktivity přinášejí do dalšího života. Současně jsem se snažil v odpovědích nalézt volnočasové aktivity, které jsou buď méně známé, nebo neznámé v našem prostředí a, které mohou být případně inspirací pro použití u nás.

Výzkum jsem za pomoci svých britských přátel provedl se skupinou šesti náhodně vybraných dětí stejné věkové kategorie ze stejné školy, ve věku 14 let. Cílem rozhodnutí vést rozhovor byla snaha o empirickou studii, kterou bych doplnil výzkum. Tázání byli napřed seznámeni s otázkami a požil jsem metodiku jednoduchých dotazů, kterým by byli jedinci schopni porozumět.

Skupina byla složena ze tří chlapců a dvou dívek. Jak jsem uvedl v předchozím textu, cíleně jsem se snažil oslovit a zařadit do zkoumané skupiny děti, jejichž rodiče pocházeli ze střední příjmové kategorie, a kde v rodinách byli zaměstnáni otec i matka. Dále jsem se snažil při výběru zkoumaného populačního vzorku, aby všichni zkoumaní jedinci byli pokud možno na stejné či přibližné úrovni studijních výsledků. Výzkumný rozhovor byl proveden na základě ústního povolení rodičů a tázání s ním souhlasili. Odpovědi jsem zaznamenával písemně k dalšímu zpracování.

Zjištění, včetně realizace rozhovorů na téma volnočasových aktivit a jejich provozování je součástí přílohy této bakalářské práce. Nezbytným vzhledem do problematiky vedení výzkumného rozhovoru je klasifikace možností a oblastí, které

jsou pro vedení takového rozhovoru žádané z hlediska jeho efektivnosti a získání relevantních informací.

3.1. Metodika výzkumného šetření

Vedení rozhovoru jsem realizoval podle požadavků a definic na relevantní způsob vedení takového rozhovoru a zaměřil jsem se na následující faktory:

Prostředí - Místo - Klid

K rozhovorům je nutné použít místnost, kde je klid, osoby nejsou rušeny pouliční dopravou ani dalšími zvuky z budovy, aby nedocházelo k nechtěnému odvádění pozornosti a rušení koncentrace.

Rozhovor se realizuje bez účasti jiných osob.

Pro místo rozhovoru je pokud možno potřebné zvolit místnost, která je útulná, prostředí je příjemné bez rušivých vlivů. Osvětlení místnosti a barevnost má vliv na koncentraci a náladu osoby, se kterou je rozhovor prováděn, proto volíme osvětlení neostré, příjemné a místnost, kde jsou vyvážené barvy. Zásadou při provádění rozhovoru jsou vypnuté telefony.

Čas

Je třeba mít rozhovor domluvený předem, dodržet stanovený čas a délku rozhovoru, aby nedošlo k únavě, zvláště jedná-li se o děti.

Neverbální faktory, určující a zajišťují dobrý průběh rozhovoru:

Pozice - Sezení a umožnění využívání osobního prostoru

Gesta - Vstřícná - *Naklonit se k člověku, se kterým hovořím, pokyvovat hlavou, úsměv, podání ruky*

Oční kontakt - Pohled do očí

Hlas - Tón, intenzita, rychlost, hlasitost řeči

A.1. fáze: Sdělení problému

Zásada akceptace (přijetí) - Rovnocenný vztah, umožnit odreagování emocí

Vyslechnout - nechat vypovídat, nezasahovat, nepřerušovat, nehodnotit, nekritizovat

B.2. fáze: Objasnění

- **Vyjádřit porozumění, emoční podporu**
- **Upřesňující otázky** - získávání dalších údajů, hledání příčin
- **Typy otázek:** Otevřené (řekněte mi o tom více...., jak to vidíte vy...) "*Jak vypadá jeho domácí příprava?*"

C.3. fáze: Shrnutí, rekapitulace - Reflektovat pocity druhého

Stručně vyjádřit základní myšlenky a fakta, zopakovat tvrzení druhé strany (*jestli jsem vám dobře rozuměl/a, chcete..., jde vám o...*)

D.4. fáze: Hledání řešení

Společně hledat řešení – možnosti, dávat podněty, návrhy

Nedávat rady ani přímá doporučení - nikoli formou kázání, ale pomocí dialogu

4. Výsledky výzkumu a teoretického studia

Definice kvalitativního přístupu k výzkumu

„S odstupem času lze v sociálních vědách sledovat jistý vývoj v náhledu na kvalitativní a kvantitativní metodologický přístup: teprve s rozvojem některých metodologických škol došlo k vyhraňování teoretických východisek kvantitativního a kvalitativního přístupu. Posléze si kvalitativní přístup získal určité uznání a oba přístupy byly nazírány jako soupeřící paradigmaty. I tento náhled byl opuštěn a obě metodologie jsou nahlíženy jako odlišné strategie, nikoli však soupeřící.“

(ŠVARÍČEK, 2007, str. 13)

Co tedy bylo cílem v mém rozhodnutí vést rozhovor principem kvalitativního výzkumného přístupu?

Byla to především silná motivace výzkumné sondy zabývat se zjišťování relevantních údajů, týkajících se zvoleného tématu a metodika práce s vlastním myšlenkovým konceptem, následné sestavení takových dotazníkových tezí, které je možné vyhodnotit a přinést o nich relevantní výzkumnou zprávu:

Zajímal mě **pohled dětí na problematiku outdoorových volnočasových aktivit** v rámci jejich pohybu a „životního pohybu“ jako předpokladu pro růst a kvalitní vývoj a trávení volného času. Ale také vůbec samotné trávení volného času, ne vždy aktivní. Cílem rozhodnutí kvalitativního empirického řešení dotazníku bylo doplnění empirické studie – dílčí šetření jako vzorek, čímž jsem chtěl zjistit, do jaké míry jsou dotazované děti schopny o problému přemýšlet, jak svá tvrzení formulovat a zároveň popsat metodiku, kde byl rozhovor veden, jak byl zaznamenáván (ústní souhlas rodičů), jakým způsobem byl veden a zda byly děti před rozhovorem seznámeny s otázkami – průběh celého výzkumného rozhovoru.

„Přestože bývá plán kvalitativního výzkumného šetření v reálu jen zřídka přesně dodržen, je obligátní součástí každého výzkumu, a to nejméně ze dvou důvodů. První důvod směřuje k výzkumníkovi, který si touto cestou zpřesňuje svoji představu o předmětu, o cílech zkoumání a cestách, jimiž je možné se těchto cílů dobrat. Stejně tak

si ujasňuje rozložení jednotlivých činností a specifikuje si, kolik času bude muset jednotlivých fázím a celému šetření věnovat a jaké další nároky na něj bude zamýšlený výzkum klást.“ (ŠVAŘÍČEK, 2007, str. 53)

Jak jsem zpracoval rozhovory – metodika práce s výzkumnými informacemi a získání relevantních a v rámci výzkumné sondy adekvátních informací:

- a) příprava dotazníkových otázek, jejich formulace a relevance v rámci věkového zařazení dětí
- b) metodika – proces vedení rozhovoru a zjišťování autentických údajů
- c) výsledky zjištění, při který jsem zjistil některé podstatné výsledky šetření, které níže uvádím jako citace z rozhovorů.
- d) **citované pasáže v textu jako teoretický podklad pro vyhodnocení výzkumného dotazníku**

4.1. Vyhodnocení zjištěných údajů

Trávení volného času britských dětí se v řadě aspektů liší od stejného principu v porovnání s dětmi českými. Kromě mnoha důvodů ekonomických, sociálních a společenských hraje velkou roli kvalitní socializace a vedení dětí k hodnotám přímo v rodině. Rozdílnost nastává ve chvíli, kdy je volný čas a jeho výstupy chápán jako přínosný prvek pro formování dítěte či dospívajícího a ten ví, že získané poznatky, zkušenosti a dovednosti využije pro svůj další plnohodnotný život.

Kritéria výběru relevantních informací a jejich porovnání v rámci bakalářské výzkumné sondy: zjistit základní informace pro porovnání v přístupech trávení volného času českých a britských dětí) viz např. peer programy jako smysluplný prvek formování jedince). Dotazovaný ale může pociťovat určitou nejistotu, pokud otázce nerozumí, proto je nutné formulovat výzkumné otázky jako srozumitelné, jasné věty.

Konkrétní zjištění pro každou otázku a metodika postupu: pracoval jsem v rámci využívání neformálního rozhovoru v klidném prostředí interiéru, využíval jsem k tomuto účelu předem formulovaných otázek a respondenty byly vytipované děti, kdy rozhovor s nimi mi byl dovolen a umožněn na základě ústního souhlasu jejich rodičů. Výzkum byl kvalitativního charakteru.

Na základě představení a motivace k aktivitám, které se věnují převážně vodním záležitostem a realizaci v rámci vody, jsem vybral a představuji ve své práci dvě takové, které jsou realizovatelné pro děti s tím úvodem, že ovšem ne obě jsou vhodné pro každé jednotlivé dítě z hlediska bezpečnosti a potenciálního strachu z neznámého prostředí a extrémnějších podmínek:

5. Výběr dvou outdoorových aktivit z oblasti vodních sportů provozovaných v Británii, použitelných v našich podmínkách

1) CANYONING

Canyoning je druh sportovní aktivity, nové úžasné dobrodružství provozované ve volné přírodě. Obsahuje v sobě mnoho různých činností, jako například skoky, využívání tobogánů, plavání, slaňování, ale i dnes v podstatě běžná chůze vodou. Při pořádání kurzů canyoningu je samozřejmostí například výuka slaňování. U takovýchto „vodních“ aktivit je nutností umět dobře plavat - vyloučení z účasti na kurzu mohou být klienti pod vlivem alkoholu či jiných omamných látek.

Jsem si ovšem vědom faktu, že tento extrémní sport není určen pro každého a již vůbec ne pro dítě, tudíž bych osobně upřednostnil rafting, a to za velmi pečlivě určených bezpečnostních podmínek a zajištění maximální bezpečnosti. **Neporovnatelně bezpečnějšími sporty, resp. aktivitami, které lze provozovat relativně „bez úskalí“ jsou takové typy aktivit, které nevyžadují extrémní psychickou a fyzickou zátěž. Mezi takové patří rekreační i závodní plavání, a to jak na volných, tak uzavřených prostranstvích, windsurfing, vodní lyžování – dnes již poměrně zavedený a vyhledávaný vodní sport, v zimě bruslení a hraní hokeje na zamrzlých vodních plochách.**

Dalším druhem specifické outdoorové aktivity provozované masivně ve Velké Británii je například rafting.

2) RAFTING – RAFTING NA DIVOKÉ VODĚ

Rafting nebo **rafting na divoké vodě** je náročný rekreační outdoorová aktivita, která se provozuje a realizuje pomocí nafukovacího člunu. Ta se zpravidla provádí na divoké vodě z důvodu zvýšení adrenalinového stupňování. Rafting na divoké vodě může být nebezpečný sport, zejména pokud jsou základní bezpečnostní opatření podceněny. Z tohoto důvodu bych se jako vychovatel těmto extrémním druhům outdoorových aktivit vyvaroval a zvolil raději bezpečnější.

Co se týče koordinace volného času a mimoškolních aktivit, osvědčil se i v naší republice britský model „vedení“ takových činností. S touto problematikou je úzce svázán princip „peer programů“, aktivně aplikovaný a provozovaný v našich školních i mimoškolních programech jako způsob vedení dětí i dospělých prostřednictvím zkušenějšího, vyškoleného a předem vytipovaného člena skupiny.

Další významnou složkou činnosti použitelnou v outdoorových aktivitách v našich podmínkách, ze které se lze inspirovat z Velké Británie jsou „Peer programmes“

5.1. Peer programy jako princip ovlivňování a formování jedince vytipovaným vrstevníkem – specifika a odlišnosti v porovnání české a britské pedagogiky volného času

Co je to „peer program“ a jaká jsou jeho specifika při výchově dětí a mládeže?

Principem a zásadním rysem **peer (helper) programů** je **aktivní zapojení předem připravených** (vytipovaných dle předem daných kritérií), **zdravě žijících vrstevníků** (vybraných podle kritéria přirozené autority v kolektivu, např. pomocí sociometrické studie), kteří **pozitivně a neformálně působí na formování postojů ostatních dětí**.

Význam anglického slova „peer“ je ovšem širší – vrstevník je někdo, s nímž se cílová populace může dobře a kvalitně ztotožnit, může jej neformálně vnímat jako autoritu, vzor, vůdce v pozitivním smyslu slova. Svou roli přitom sehrává nejen věk (optimální a přijatelní jsou peer aktivisté o jeden až o dva roky starší), ale např. také ekonomická situace či souřadné sociokulturní postavení dítěte a peer aktivisty.

„Východiskem peer programů je filosofie, že se jedinec ztotožní spíše s někým, kdo je mu bližší z hlediska sociálního zázemí, věku, role, zájmů a životní orientace, a který jej proto v jeho názorech a postojích má schopnost ovlivňovat. Vrstevnické skupiny podporují zdravé normy a způsoby chování a odmítají škodlivé návyky (peeri sami nesmějí mít potíže v chování a prospěchu), čímž vytvářejí pozitivní vzor pro ostatní a ovlivňují tak rizikové chování. V období dospívání pro jeho psychologické charakteristiky je peer pressure zvláště významný. Jedinci se totiž dostává nejen informací, ale nevědomky přebírá i postoje, hodnoty a způsoby chování. Jedním ze základních předpokladů je, že pokud se cílová populace s nositeli preventivního programu skutečně identifikuje, poměrně snadno nabyté dovednosti a postoje uplatní také v budoucnu.“ (BLAŽKOVÁ, 2004, str. 38)

V současnosti lze nejčastěji realizované vrstevnické programy rozdělit na následující základní druhy:

- a) **vrstevnická pomoc při učení** (tutoring a mentoring) – například spolužákům či studentům se slabšími výkony
- b) **vrstevnická prevence negativních společenských jevů – zapojování dětí do takových volnočasových aktivit, jejichž realizace neumožní ovlivnění nežádoucí skupinou lidí ani ovlivnění psychopatologických jevů z účasti v takové skupině plynoucích** – lze tedy konstatovat, že takovéto principy jsou pozitivní formou utváření kvalitního jedince, přičemž se k nám tyto principy dostaly z britské pedagogiky. V současné době je jejich využívání v rozmachu a ukazuje se, že model takového formování přináší pozitiva na poli trávení volného času.

c) **vrstevnická mediace** – alternativní neautoritativní způsob řešení problémů, sporů a konfliktů nejen ve skupině spolužáků, ale například i komunikačních disproporcí v rodinné komunitě

d) **vrstevnické poradenství**

„Cílem a smyslem projektů s peer prvkem je sociálně psychologická výcviková příprava vybraných žáků základních či středních škol (peer aktivistů), zaměřená na rozvoj jejich znalostí a dovedností v oblasti prevence sociálně patologických jevů, a následné využití takto připravených dětí k realizování vzdělávacích akcí pro skupiny vrstevníků – své spolužáky pak sami seznamují kupř. s riziky užívání legálních a nelegálních drog a vedou je k hledání alternativ k tomuto rizikovému jednání.“
(BLAŽKOVÁ, 2004, str. 41)

Cíle peer programu jsou následující: rozvíjet komunikační schopnosti dětí a mladých lidí, otevřeně a objektivně informovat o sociálně-patologických jevech a rizicích, problémech a „nástrahách“ společnosti, šíření osvěty mezi vrstevnickými skupinami a pravdivé předávání získaných a ověřených informací, zkušeností a znalostí, rozvoj osobnosti aktivistů – jejich psychosociálních schopností a komunikačních dovedností; peeri jsou vedeni ke kompetencím samostatně a kriticky myslet i jednat, poskytnout prostor pro seberealizaci tvořivých jedinců i možnost veřejně a sebevědomě projevit vlastní hodnoty, postoje a názory na svět, získat kontakt s cílovou populací a v neposlední řadě také zmapovat situaci a případné tendence či módní trendy mezi mládeží v dané oblasti – s důrazem na vyhledávání problémových a sociálně patologických vlivů na dětskou či dospívající populaci.

V rámci mých výzkumných rozhovorů uvedených dále v mé práci jsem zjistil, že „peer aktivita“ ve formě zájmu starších bez úplaty a dobrovolně se postarat o mladší vrstevníky a předat jim získané zkušenosti, jsou ve Velké Británii daleko rozšířenější než u nás. Tento fakt vyplývá ze závěrů výzkumu a inspirativním faktorem, který by se při správném způsobu aplikace dal uplatnit v našich podmínkách.

6. Závěr

Závěrem lze konstatovat několik podstatných zjištění, k nimž jsem dospěl jednak na základě studia pramenů odborné literatury, jednak na základě dat, získaných z realizované kvalitativního výzkumu v rámci výzkumného dotazníkového šetření. Ukázalo se, že na základě vyhodnocení vzorku respondentů – britských dětí – lze tvrdit, že míra kvalitního a smysluplného vedení ze strany rodičů je předpokladem k formování kvalitního jedince.

Ale především bylo zjištěno, že poskytování impulsů v rámci volnočasových aktivit umožní vývoj dítěte v oblasti sociokulturního a tělesného vývoje. Trávení volného času britských dětí je v řadě ohledu jiné od stejného principu v porovnání s dětmi českými.

Kromě důvodů ekonomických, sociálních a společenských, hraje velkou roli princip kvalitní socializace malého člena rodiny a vedení dětí k hodnotám přímo v rodině. Snad je to dáno jiným nastavením v hodnotách Britů, jejich jinak nastavenými měřítky morálky, osobnostních kvalit, přístupu k životu.

Rozdílnost v porovnání s dětmi českými nastává ve chvíli, kdy je volný čas a jeho výstupy chápán jako přínosný prvek pro formování dítěte či dospívajícího a ten ví, že získané poznatky, zkušenosti a dovednosti využije pro svůj další plnohodnotný život, což se u britských dětí projevuje poměrně hojně.

V porovnání se zjištěními z českých pramenů lze vyjádřit názor, že outdoorové aktivity se liší zaměřením a že britské děti poměrně málo tyto aktivity prostřednictvím nabídky svých rodičů neprovozují.

Součástí bakalářské práce je také návrh několika aktivit, které lze snáze realizovat v našem prostředí, než je tomu v prostředí britské přírody. Oproti tomuto zjištění jsou v Anglii zcela běžné například kluby, které jsou určeny pro mládež školního věku. Zabývají se aktivitami souvisejícími s možností využití moře, lodí, jachtaření, plavání a potápění.

Z toho důvodu jsem v porovnání možností zařadil principy například bruslení a využívání vodních ploch jako prostředí pro outdoorovou aktivitu. V našich podmínkách existuje na rozdíl od Anglie rozvinuté zázemí ve volnočasových aktivitách v zimě

spojených s lyžováním, turistikou, kluby mládeže přírodovědného zaměření, rybářské a cyklistické organizace, Skautské organizace, Junák, Pionýr, Domy mládeže s širokým spektrem volnočasových aktivit a další.

Teoretický výzkum objevuje konkrétní podoby peer aktivit a přináší popis konkrétních projevů peer aktivit.

Souhrnně lze tedy konstatovat, že jak české outdoorové prostředí, tak britské outdoorové prostředí mají svá individuální specifika, která vycházejí z jejich sociálního, kulturního, ekonomického a především historického kontextu. Snahou mé práce bylo obohacení rozhledu v britských outdoorových programech v kontextu s naším outdoorovým prostředím se snahou o inspiraci, případnou aplikaci získaných poznatků a přínosu teoretického i praktického.

Literatura odborná, citovaná a inspirační:

BLAŽKOVÁ, M., *Hodnocení účinnosti peer programu realizovaného Pedagogicko psychologickou poradnou Uherské Hradiště*. Masarykova Univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra sociální politiky a sociální práce: Brno, 2004.

HÁJEK B., HOFBAUER B., PÁVKOVÁ, J., *Pedagogické ovlivňování volného času*. Portál: Praha, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.

HOGENOVÁ, A.: *K filosofii výkonu*, EUROFLEX, Praha 2005, ISBN 80-86861-35-X

HOHLER, V.: *Tělesná a estetická výchova*. Praha, 1982

JIRÁSEK, I.: Zážitková pedagogika. In: *Gymnasion* č.1. Praha: PŠL, 2004,

KAUFMANN, J.C.: *Chápající rozhovor*, SLON, Praha 2010, ISBN 978-80-7419-033-9

KIRCHNER, J., HOGENOVÁ, A.: *Prožitek v kontextu dnešní doby*. Sborník. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta tělesné výchovy a sportu, 2001

OLIVOVÁ, V.: *Lidé a hry*. Praha: Olympia, 1979

PATOČKA, J.: *Filosofie výchovy*. Praha: PF UK, 1991

SPOUSTA, V. et al.: *Teoretické základy výchovy ve volném čase: úvod do studia pedagogiky volného času*. Brno, Masarykova Univerzita, 1994

ŠVARŤÍČEK, R., ŠEDOVIČ, K.: *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*, Portál, Praha, 2007, ISBN 978-80-7367-313-0

VÁŽANSKÝ, M.: *Základy pedagogiky volného času*, Print-Typia, Brno, 2001, ISBN 80-86384-00-4

JEŽKOVÁ, V., DVOŘÁK, D., CHAPMAN, Ch.: *Školní vzdělávání ve Velké Británii*. Praha: Karolinum, 2010

<http://www.kudyznudy.cz/>

Přílohová část bakalářské práce – realizované rozhovory

Realizované rozhovory, vyhodnocení, získání stěžejních informací k výzkumné sondě a porovnání jednotlivých „výpovědí“ jsou součástí výše uvedeného textu v kapitole 3 a 4.

Přepisy rozhovorů

Jména použitá v rozhovorech jsou z důvodu zachování anonymity fiktivní.

1. Rozhovor s chlapcem jménem Grant

Přepis rozhovoru se zkoumaným jedincem:

„Jak vypadá Tvé typické odpoledne po skončení školního vyučování a co děláš ve volném čase, pomineme-li přípravu na další školní den, a máme-li na mysli volný čas určený k zábavě, odpočinku, relaxaci a načerpání nových sil?“

Chlapec odpovídá: „Žiji s otcem a matkou v poměrně malém bytě, ještě se dvěma malými sourozenci, a proto máme doma stísněné podmínky k provozování jakýchkoliv aktivit volného času, kromě čtení, koukání na televizi, případně hraní her na počítači. Věnuji se s kamarády venkovním sportům provozovaným na přístupných hřištích pro mládež, kde velmi často hrajeme basketbal od jara do podzimu, a v zimě, pokud je to možné, navštěvuji kluziště, kde bruslím.“

„V jakém časovém rozsahu provozuješ své volnočasové aktivity, a provozuješ je denně, příp. kolik dnů v týdnu?“

Chlapec odpovídá: „Jak kdy. Stává se, že otec potřebuje pomoc v dílně, kde pracuje, a v tom případě nemohu s kamarády hrát můj oblíbený basketbal, příp. provozovat jiné věci, které ve volném čase rád dělám. \nevadí mi sice otci občas pomoci, ale je tím krácen můj volný čas. Odhadem bych mohl říci, že využívám svůj volný čas zhruba v průměru čtyři dny v týdnu podle svých představ, v délce asi tří hodin odpoledne.“

„Jsou tvé volnočasové aktivity zcela, či z části placeny tvými rodiči, nebo jsou provozovány bez jakékoliv finanční kompenzace?“

Chlapec odpovídá: „Jak jsem již řekl, baví mě sport a s kamarády trávím většinu času na hřišti při hraní basketbalu. Naším trenérem je starší spolužák, který basketbal hraje závodně, a baví ho nám pomáhat a předávat zkušenosti. Dá se tedy říci, že mé volnočasové aktivity jsou neplacené a jediné náklady, které na ně mám, spočívají v zakoupení odpovídající obuvi, oblečení a dalších souvisejících věcí. Co se týče zimního období, stejně tak jako v létě při hraní hokeje na kluzišti máme dva starší kamarády, kteří se nám věnují dobrovolně a bezplatně a jediné náklady, které s tímto sportem souvisí, jsou opět na obutí, ošacení a spoluúčast při pronájmu kluziště pro náš tým. Protože zatím nevydělávám žádné peníze a dostávám pouze kapesné, rodiče mi na případné náklady, o kterých jsem hovořil, přispívají podle potřeby.“

„Jsou aktivity, které provozuješ ve svém volném čase zcela dobrovolně a podle tvého přání a výběru, nebo je provozuješ na přání rodičů?“

Chlapec odpovídá: „Sporty, které provozuji ve volném čase, jsou mým koníčkem, a vlastně pokračuji ve stopách svého otce, který také hrával basketbal. Ke sportu mě přivedl, když jsem byl ještě malé dítě, a brávil mě do tělocvičny místního klubu, kde tento sport hrál se svými kamarády. Co se týče zimního sportu, tedy bruslení a hraní hokeje, k tomu jsem se dostal, když jsem obdržel své první brusle. Dá se tedy říci, že aktivity, které provozuji ve volném čase, tedy v podstatě sport, jsou mým rozhodnutím a rodiče mi v nich nijak nebrání.“

„Zajímalo by mě, jestli to, co provozuješ ve volném čase, je zajímavé a baví tě to?“

Chlapec odpovídá: „Jak jsem již řekl, téměř jedinou výplní mého volného času, kromě případného hraní her na počítači či sledování televize, je sport a tím, že mohu se svými kamarády chodit hrát pravidelně basketbal, se mi vlastně plní představa využití volného času tak, jak bych chtěl. Ano, baví mě to a jsem spokojený.“

„Co ti tvé aktivity, které provozuješ ve volném čase, přinášejí a co ti dávají do dalšího života?“

Chlapec odpovídá: „Sport, který provozuji, ať již hovoříme o hraní basketbalu v létě, či hraní hokeje v zimním období, mi dává pocit spokojenosti, neboť volný čas využívám podle svých představ, a také, což je stejně důležité, mi dává pocit dobré fyzické kondice, kterou mám na rozdíl od některých svých spolužáků, kteří třeba ve volném čase pouze sedí u počítače, čtou knihy, nebo provozují jinou pasivní zábavu bez pohybu. Na příkladu svého otce vidím, že věnovat se ve volném čase sportu, je správné, neboť je to koníček na celý život, při kterém udržuji kontakt se svými kamarády a cítím se dobře jako člen party a týmu.“

2. Rozhovor s chlapcem jménem Nelson

Přepis rozhovoru se zkoumaným jedincem:

„Jak vypadá Tvé typické odpoledne po skončení školního vyučování a co děláš ve volném čase, pomineme-li přípravu na další školní den a máme-li na mysli volný čas určený k zábavě, odpočinku, relaxaci a načerpání nových sil?“

Chlapec odpovídá: „Žiji pouze s matkou a bratrem v rodinném domku. Otec nám zemřel, když mi bylo 10 let, a proto se svým bratrem musíme přizpůsobit náš volný čas tomu, že matka sama nemůže zvládnout péči o dům, nákupy, úklid, drobné práce. Proto se s bratrem střídáme během týdne v nákupech a obstarávání nezbytností nutných k chodu domácnosti a péči o dům. Z toho důvodu není využití mého volného času stejné jako u spolužáků, kteří mají oba rodiče. Mým velkým koníčkem je terénní cyklistika. V okolí našeho města je dost příležitostí k provozování tohoto sportu a tento sport se u nás v jižní Anglii, kde máme mírnější klima než na severu, dá provozovat v podstatě celoročně. Jsem v partě s několika kamarády, kteří mají stejný zájem a pokud nám to čas dovolí vyrážíme do přírody a zdokonalujeme se v tomto sportu. Máme naštěstí dva starší kamarády, kteří jsou zkušenější a hodně nám pomáhají. Samozřejmě že svůj veškerý volný čas netrávím jenom sportem, ale dost času trávím také u počítače hraním her, což mě velmi baví. Zajímají mě hlavně bojové hry, kde se střílí a používají se různé druhy zbraní. Občas se také jako parta sebereme a jdeme do kina, nebo se jen tak touláme, abychom poznali nové věci, chodíme za holkama, a tak.“

„V jakém časovém rozsahu provozuješ své volnočasové aktivity, a provozuješ je denně, příp. kolik dnů v týdnu?“

Chlapec odpovídá: „Jestli máte na mysli terénní cyklistiku, nemohu říct, jak pravidelně a kdy tento sport provozuji, protože záleží na tom, jak se sejdu s partou kamarádů. Jak jsem již řekl, tím, že žijeme bez otce, mám jiné povinnosti než jiní spolužáci, takže se stává, že s kamarády nemohu vyjet a z časových důvodů po splnění svých povinností hraju hry na počítači. Je to těžké odhadnout, ale kdybych to měl vzít v průměru, tak dvakrát, někdy třikrát týdně se mi to podaří, ve zbytku času jsem doma. Samozřejmě mimo to, když se domluvím s kamarády, vyrazím s nimi do ulic třeba za děvčaty nebo do kina.“

„Jsou tvé volnočasové aktivity zcela, či z části placeny tvými rodiči, nebo jsou provozovány bez jakékoliv finanční kompenzace?“

Chlapec odpovídá: „Kolo, na kterém jezdím, mi koupila matka před dvěma lety k Vánocům a vyjíždky s mými kamarády mě nestojí nic. Pořídil jsem si pouze z kapesného a našetřených peněz chrániče a přilbu, což je důležitý doplněk, protože se občas stane, že z kola spadnu, ale to je normální. Pokud se hovoří o návštěvě kina, diskotéky apod., buď tyto výdaje pokryji ze svého kapesného, nebo mi přispěje matka. Občas mi zavolá strýc, který vlastní obchod, abych mu šel pomoci do skladu, jedná se hlavně o volné dny, tj. soboty, neděle, a za to od strýce vždycky dostanu finanční odměnu.“

„Jsou aktivity, které provozuješ ve svém volném čase, zcela dobrovolné a podle tvého přání a výběru, nebo je provozuješ na přání rodičů?“

Chlapec odpovídá: „Tak v tomhle mám jasno, matka si pouze nepřeje, abych navštěvoval puby, kam chodí někteří mí starší kamarádi. Samozřejmě se mnou hovořila o alkoholu, drogách apod. Takže matka mě v mých sportovních aktivitách podporuje, proto mi také koupila nové kolo, a ani jí nevadí, když vyrazím s kamarády do kina či za děvčaty, takže ve volném čase dělám to, co mě baví, a nejsem nijak omezován.“

„Zajímalo by mě, jestli to, co provozuješ ve volném čase, je zajímavé a baví tě to?“

Chlapec odpovídá: „Terénní cyklistiku jsem si vybral sám, protože jsem potkal v partě kamarády, kteří ji provozují již delší čas. Tento sport mě baví a dělám jej sám a dobrovolně. Do kina a za děvčaty chodím taky dobrovolně, ale to myslím samozřejmě jako legraci.“

„Co ti tvé aktivity, které provozuješ ve volném čase, přináší a co ti dávají do dalšího života?“

Chlapec odpovídá: „Když jezdím na kole, cítím se volný, neomezovaný, a v partě s kamarády si to užíváme. Myslím, že tento sport mi přináší dobrou fyzickou kondici a dobrý pocit z toho, že něco umím, protože se v něm neustále zdokonaluji. Mým snem je dostat se do profesionálního klubu terénní cyklistiky a provozovat ji na špičkové úrovni, ale to ještě uvidím, na to musím být opravdu dobrý.“

3. Rozhovor s chlapcem jménem Fredric

Přepis rozhovoru se zkoumaným jedincem:

„Jak vypadá Tvé typické odpoledne po skončení školního vyučování a co děláš ve volném čase, pomineme-li přípravu na další školní den a máme-li na mysli volný čas určený k zábavě, odpočinku, relaxaci a načerpání nových sil?“

Chlapec odpovídá: „Volný čas je celkem v pohodě, mám dobré známky a nedělám průšvihy tak mi rodiče dávají celkem volnost, dostávám pravidelně celkem slušné kapesné a tak v partě s kamarády můžeme dělat, co nás baví. Teď třeba dáváme v garáži jednoho ze starších kamarádů dohromady starší motorku a makáme na tom skoro každý den. Jinak se někdy jen tak touláme po ulicích, často u některého z kamarádů hrajeme hry, nebo jen tak koukáme na televizi. Ale aby to nevypadalo, že se jen tak někdy flákáme, třeba jdeme i do plaveckého bazénu. Jeden z kamarádů má kytaru tak na zahradě hrajeme a zpíváme a od Jara grilujeme, je to celkem pohoda, přijdou i holky tak máme good time. Ale nechci veškerý svůj volný čas využít jenom pro sebe, pokud je to třeba pomůžu i doma a vůbec mi to nevadí. Třeba celkem pravidelně když táta nemá čas tak jezdím s maminkou nakupovat do hypermarketu a pomůžu jí s tím, nebo pohlídám mladšího brášku.“

„V jakém časovém rozsahu provozuješ své volnočasové aktivity, a provozuješ je denně, příp. kolik dnů v týdnu?“

Chlapec odpovídá: „Jak jsem již řekl, ve volném čase dělám různé věci ,které záleží na tom jak se domluví s kamarády. Opravdu je těžké odhadnout jak a co dlouho dělám. Ale mohl bych říci, že mám volno skoro každý den a užívám si ho, pokud jak jsem již uvedl nepomáhám matce, což zdůrazňuji mi až tak nevadí. Takže dá se říci, že volnočasové aktivity provozuji denně po několik hodin odpoledne. Je těžké to odhadovat, prostě pokud nejsem s kamarády v garáži tak hrajeme na počítači ,ale kolik hodin je těžké říct. Na televizi, ale skoro vůbec nekoukám, maximálně dostanu něco na skouknutí od kamarádů, většinou bezvadné válečné filmy nebo porno, ale o tom nesmí vědět rodiče.

„Jsou tvé volnočasové aktivity zcela, či z části placeny tvými rodiči, nebo jsou provozovány bez jakékoliv finanční kompenzace?“

Chlapec odpovídá: „No, jak se to vezme, dostávám od rodičů pravidelně kapesné a občas dostanu nějaký příspěvek od babičky a dědečka, zvlášť děda je celkem vstřícný a dost často mi dá nějaké peníze, jenom si klade podmínku, že nesmím kouřit, což nedělám, ačkoliv většina mých kamarádů kouří. Jinak motorka, co spravujeme s kamarády, nás stojí akorát cenu náhradních dílů. Až ji dáme dohromady, chceme ji prodat jako veterána a o peníze se rozdělit a začít dávat dohromady další. No, takže pokud bych to shrnul, na volnočasové aktivity mi vlastně dávají peníze v hlavní míře rodiče a pak prarodiče, kteří mě mají rádi.

„Jsou aktivity, které provozuješ ve svém volném čase, zcela dobrovolné a podle tvého přání a výběru, nebo je provozuješ na přání rodičů?“

Chlapec odpovídá: „Tak v tomhle mám jasno, matka si pouze nepřeje, abych navštěvoval puby, kam chodí někteří mí starší kamarádi. Samozřejmě se mnou hovořila o alkoholu, drogách apod. Takže mohu říci, že aktivity, které provozuju ve volném čase jsou podle mého přání.“

„Zajímalo by mě, jestli to, co provozuješ ve volném čase, je zajímavé a baví tě to?“

Chlapec odpovídá: „Jak jsem již uvedl na začátku rozhovoru, celkem dobře se učím a tak mi rodiče nedělají žádné problémy. Už jsem dříve probral s rodiči, že nebudu navštěvovat přihloupelé kroužky pro děti v rámci agentur, protože je to ztráta času. To, co provozujeme v partě se staršími kamarády, mě baví. Rodiče dříve chtěli, abych se učil hrát na hudební nástroj, ale nebavilo mě to tak to časem vzdali.

„Co ti tvé aktivity, které provozuješ ve volném čase, přinášejí a co ti dávají do dalšího života?“

Chlapec odpovídá: „ Volný čas mám proto, abych ho trávil podle svých představ pokud se jedná o práci na rekonstrukci a opravě motorky, je to zábava, u které se s kluky zdokonalujeme ve znalosti motorek a nakonec je to i dobrý přivýdělek pokud se nám podaří motorku prodat. No, do dalšího života myslím mi to přináší schopnost opravit různé věci a navíc zdokonaluju se ve znalosti motorů. Co se týče hraní her na počítači myslím, že s tím souvisí zdokonalování používání počítače což je pro další život důležité.

4. Rozhovor s chlapcem jménem Sylvester

Přepis rozhovoru se zkoumaným jedincem:

„Jak vypadá Tvé typické odpoledne po skončení školního vyučování a co děláš ve volném čase, pomíneme-li přípravu na další školní den a máme-li na mysli volný čas určený k zábavě, odpočinku, relaxaci a načerpání nových sil?“

Chlapec odpovídá: „Je těžké odpovědět, jak vypadá mé typické odpoledne, mám mnoho různých zájmů a odpoledne po škole dělám buď to, co mě baví, nebo to co je třeba dělat. Pocházím z hudebně založené rodiny. I když nikdo z rodiny nehraje profesionálně na nějaký nástroj, tím myslím nevydělává si tím peníze, tak oba rodiče jsou dobrými hudebníky a hudba mě provází po celý život. Matka hraje na housle a otec na klavír. Od malička jsem byl veden k hudbě a tak je celkem samozřejmé, že chodím již několik let na housle. To vyžaduje jednak návštěvu hodin houslí, kam docházím

dvakrát týdně, ale i cvičení doma, což dělám skoro denně. Tím je dané mé rozvržení volného času. Jinak samozřejmě mám záliby jako mí ostatní kamarádi to je počítačové hra, občas jdu s kamarády ven, ale dá se říci, že většinu mého volného času mi zabere muzika což neberu jako něco co bych musel dělat, ale jako příjemnou samozřejmost.

„V jakém časovém rozsahu provozuješ své volnočasové aktivity, a provozuješ je denně, příp. kolik dnů v týdnu?”

Chlapec odpovídá: „Na tuhle otázku už jsem vlastně odpověděl v první otázce, do hodin houslí chodím dvakrát týdně, ale prakticky denně cvičím. Každá návštěva houslí mi zabere v průměru dvě hodiny i s přípravou a potom doma cvičím v průměru hodinu každý den. Zbytek času věnuji kamarádům a kamarádkám, počítači a sportu. Co se týče času, je to prostě tehdy kdy mám čas a je to různé, tak mi ani nejde to vyjádřit, ale třeba na počítači jsem prakticky každý den.

„Jsou tvé volnočasové aktivity zcela, či z části placeny tvými rodiči, nebo jsou provozovány bez jakékoliv finanční kompenzace?”

Chlapec odpovídá: „Mé volnočasové aktivity, to znamená návštěva hodin houslí, jsou placeny rodiči, sám bych ani na to peníze neměl, co se týká hraní na počítači v podstatě se dá říci, že kromě pár programů, které mám od kamarádů v počítači moc her nemám, takže i tohle je provozováno, bez finanční kompenzace. Jednoduše řečeno rodiče se o můj volný čas starají a dávají mi na to peníze.

„Jsou aktivity, které provozuješ ve svém volném čase, zcela dobrovolné a podle tvého přání a výběru, nebo je provozuješ na přání rodičů?”

Chlapec odpovídá: „ Máme-li na mysli hudbu a návštěvu houslí, v první řadě je to můj koníček, a tak jako koníček jej provozuji dobrovolně a rád. Takže hudba a hraní je pro mě vlastně zábava a koníček dohromady a bylo to mé rozhodnutí.

„Zajímalo by mě, jestli to, co provozuješ ve volném čase, je zajímavé a baví tě to?”

Chlapec odpovídá: „Je to vlastně to na co jsem již odpovídal v rámci ostatních otázek. Hudba je součástí mého života a od malička s ní vyrůstám, takže co k tomu dodat? Ano baví mě a chtěl bych s hudbou žít po celý život.

„Co ti tvé aktivity, které provozuješ ve volném čase, přinášejí a co ti dávají do dalšího života?“

Chlapec odpovídá: „Chlapec odpovídá: „Hudba mi dává rozhled a hlavně jiný pohled na svět a dění okolo nás. Zkousím taky skládat a mám plány, které do dalšího života pro mě hodně znamenají. Když budu skutečně dobrý můžu být třeba členem orchestru nebo sólistou a tak se vlastně žít tím co mám rád.

5. Rozhovor s dívkou jménem Linda

Přepis rozhovoru se zkoumaným jedincem:

„Jak vypadá Tvé typické odpoledne po skončení školního vyučování a co děláš ve volném čase, pomineme-li přípravu na další školní den a máme-li na mysli volný čas určený k zábavě, odpočinku, relaxaci a načerpání nových sil?“

Dívka odpovídá: „Věnuji se sportu tedy konkrétně chodím do sportovního klubu a hraju tenis. Takže má cesta ze školy vede domu kde na mě čeká Daisy, což je můj pes arvní řadě je to procházka pomazlení a péče o ní. Potom musím okouknout domácnost, třeba dát věci do myčky a zapnout ji a tak. Oba rodiče pracují, máma někdy déle protože pracuje jako účetní a někdy v době uzávěrek toho má hodně, tak musím doma být taky trochu užitečná. Potom odpoledne jdu na tenis a trénuji a hraji. S kamarádkami moc nikam nechodím, spíš se věnuji sportu a mám kamarádky a kamarády ve sportovním klubu.

„V jakém časovém rozsahu provozuješ své volnočasové aktivity, a provozuješ je denně, příp. kolik dnů v týdnu?“

Dívka odpovídá:

„Do klubu chodím trénovat většinou třikrát týdně, ale když to vyjde tak i častěji, záleží jestli nemám nějakou jinou povinnost doma, nebo ve škole. Jinak o psa se starám každý den a doma na počítači jsem většinou taky denně zabývám mě různé zajímavosti ze sportu.

„Jsou tvé volnočasové aktivity zcela, či z části placeny tvými rodiči, nebo jsou provozovány bez jakékoliv finanční kompenzace?“

Dívka odpovídá: „Ano, sportovní klub mi platí rodiče a kromě toho dostávám ještě kapesné. Rodiče mě nechtějí chodit na brigádu. Říkají, že je třeba abych se věnovala sportu a na práci mám ještě dost času.

„Jsou aktivity, které provozuješ ve svém volném čase, zcela dobrovolné a podle tvého přání a výběru, nebo je provozuješ na přání rodičů?“

Dívka odpovídá: „Vše co provozuji ve volném čase je dobrovolné a dělám to ráda. Sport jsem si vybrala sama a jsem ráda, že mám možnost jej dělat, je to můj koníček a ráda bych v něm v budoucnu byla úspěšná. Otec za mládí také hodně sportoval a tak má radost, že jdu v jeho stopách.

„Zajímalo by mě, jestli to, co provozuješ ve volném čase, je zajímavé a baví tě to?“

Dívka odpovídá: „Jak jsem již řekla, sport mě baví a je to v podstatě kromě školy hlavní náplň mého života a doufám, že u něj zůstanu celý život. Nejenom, že mi dává pocit dobré fyzické kondice, ale setkám se i s kamarády a kamarádkami, kteří mají stejný zájem a jsme dobrá parta.

„Co ti tvé aktivity, které provozuješ ve volném čase, přinášejí a co ti dávají do dalšího života?“

Dívka odpovídá: „Péče o psa je věc, která mi dává poznat lásku ke zvířatům a pocit toho, že je fajn se starat o zvíře, které se odmění svojí láskou. Sport mi dává pocit jistoty a radosti, když vyhraji zápas a do budoucna naději, že v něm budu úspěšná a stimuluje mě k dalším výkonům.

6. Rozhovor s dívkou jménem Beth

Přepis rozhovoru se zkoumaným jedincem:

„Jak vypadá Tvé typické odpoledne po skončení školního vyučování a co děláš ve volném čase, pomineme-li přípravu na další školní den a máme-li na mysli volný čas určený k zábavě, odpočinku, relaxaci a načerpání nových sil?“

Dívka odpovídá: „Mám dvě malé sestry, jsou to dvojčata a právě začínají chodit. Takže moje cesta ze školy vede rovnou domu. Pomáhám matce, aby měla možnost zvládnout to co se sestrami nestihla během dne a taky, aby si mohla odpočinout. Takže mé typické odpoledne téměř vždy je takové, že se starám o své malé sestry, ale nepovažuji to za práci, je to pro mě zábava a jsem ráda, že sestry mám. Občas přijdou na návštěvu kamarádky a jsme u nás doma. Někdy jdu s nimi ven, jdeme do parku na procházku pokecat s klukama, někdy na diskotéku, nebo si sednout do pubu. Záleží kolik je práce doma a jak matka potřebuje pomoci. Každopádně starost o sestry je pro mě na prvním místě a pokud by to bylo třeba nepůjdu ven s kamarádkami a budu se starat o sestry.

„V jakém časovém rozsahu provozuješ své volnočasové aktivity, a provozuješ je denně, příp. kolik dnů v týdnu?“

Dívka odpovídá:

„Tak to je jednoduché, domů chodím ze školy každý den, případně mi máma dá vědět po telefonu co potřebuje cestou ze školy nakoupit nebo obstarat. S kamarádkami chodím ven tak dvakrát někdy třikrát týdně, ale jak jsem již řekla chodí kamarádky i k nám a hrajeme si se sestrami. Ostatní aktivity jako hraní na počítači provozuji večer skoro každý den.“

„Jsou tvé volnočasové aktivity zcela, či z části placeny tvými rodiči, nebo jsou provozovány bez jakékoliv finanční kompenzace?“

Dívka odpovídá: „V mém případě se jedná o návštěvu diskotéky, pubu a tak podobně, případně nákupů něčeho co se mi líbí, hlavně oblečení. Dostávám kapesné, které mi stačí a pokud se někdy stane, že mi už peníze nestačí a nevýjdu táta se většinou

zeptá za co jsem utrácela, že jsem nevyšla a pak mi přidá, nemám s tím problémy ,jsem rozumná a celkem pohodlně s kapesným vyjdu.“

„Jsou aktivity, které provozuješ ve svém volném čase, zcela dobrovolné a podle tvého přání a výběru, nebo je provozuješ na přání rodičů?“

Dívka odpovídá: „Samozřejmě pomáhám mámě sama a ráda máme bezva rodinu a беру to jako samozřejmost. Ostatní aktivity o kterých jsem již mluvila dělám podle svého uvážení a užívám si to, jedná se o můj volný čas. Nejsem rodiči přímo úkolována spíš mi máma řekne co by potřebovala pomoci a já to ráda udělám.

„Zajímalo by mě, jestli to, co provozuješ ve volném čase, je zajímavé a baví tě to?“

Dívka odpovídá: „Určitě mě to baví, péči o malé sestry vlastně poznávám co to znamená starat se o malé dítě. Některé mladé dívky mají děti neuváženě a pak řeší různé problémy související s penězi a péčí. Jsem ráda, že mám zkušenost a je to dobrá zkušenost do dalšího života..

„Co ti tvé aktivity, které provozuješ ve volném čase, přinášejí a co ti dávají do dalšího života?“

Dívka odpovídá: „Pokud mluvíme o mé současné náplni trávení volného času, jak jsem již řekla je to zkušenost, kterou v dospělosti jako matka určitě využiji a jsem ráda, protože mi to dodává pocit jistoty do dalšího života.